TKO SU ADVENTISTI I ŠTO UČE?

KNJIŽICA ZA NAROD.

NAPISAO: Dr. STJ. B.

ZAGREB 1930.
TISAK NADBISKUPSKE TISKARE.

TKO SU ADVENTISTI
I
ŠTO UČE?

KNJIŽICA ZA NAROD.

NAPISAO: Dr. STJ. B.

ZAGREB 1930.
TISAK NADBISKUPSKE TISKARE.

Poznavanje adventističke sljedbe u naše je dane od osobitog značenja. Razlog je u tome, što nijedna savremena sljedba ne provodi tako strastvenu propagandu, niti se ikoja tako grčevito bori protiv katoličke crkve kao adventizam. Za to nam daju jako svjedočanstvo adventističke knjige, ilustracije i brošure, koje o katolicizmu i papi govore s najvećom mržnjom i prezirom.

Adventistička djelatnost, koja je svuda, pa i u našim krajevima, bila veoma živa već i prije rata, razmahala se osobito u poratno doba. Uvijek su naime u povijesti čovječanstva jači socijalni preokreti biti plodno tlo za razvitak raznih bolesnih nastrojenja ljudske duše i uvijek su se u mutnim duševnim časovima rađali ili dolazili do jačeg izražaja razni i najneshvatljiviji religijozni sustavi. Razumljivo je s toga, da je u uzburkanoj i nemirnoj ljudskoj duši usred ratnih i poratnih događaja fantastička adventistička sekta našla veoma dobro tlo. Nije stoga ni čudo, što je revnih pristaša našla i u nekim našim selima i gradovima.

Stoga i sam religiozni sadržaj, a još više okolnost, da adventizam prodire u naše seoske i građanske obitelji, daju nam povod, da se obazremo na ovu pogubnu sektu. Iznijet ćemo u prvom dijelu začetak, povijesni razvitak, život rad i ustrojstvo adventizma, a u drugom ćemo dijelu orisati adventističku nauku i razmotriti je u svijetlu Kristove objave.

A) ADVENTIZAM U SVOME RAZVITKU I ŽIVOTU.

Adventizam dolazi od latinske riječi — adventus — dolazak. Zove se tako, jer njegovi pristaše vjeruju, da će Krist naskoro doći. Dakako da uz ovo vjerovanje sadrži adventizam i mnoštvo drugih bludnji, koje ćemo u našem raspravljanju iznijeti.

1. Početak adventističke nauke.

Prvi je počeo propovijedati nauku o skorom drugom Kristovu dolasku i prvi je osnovao zasebnu adventističku sektu William Miller.

Američki zakupnik (farmer) William Miller, rođen je 15. II. 1782. u Sjevernoj Americi u Pittsfieldu u državi Massachussetts. Roditelji su mu pripadali vjerskoj sekti Baptista. Kako su bili veoma siromašni, nijesu svoga sina mogli poslati na više nauke. William je stoga, željan znanja, sâm posizao za svakom knjigom, koja mu je dolazila pod ruku. Čitanjem svakojakih knjiga postao je posvemašnji bezvjerac. Njegov duh međutim nije mirovao, nego se i dalje borio i istraživao. Kad se je god. 1816. u dobi od 34 godine vratio iz englesko-američkog rata, počeo je opet vjerovati i prislonio se uz sektu t. zv. »Redovnih baptista«. Od sada se mnogo zanimao za sv. Pismo. Osobito su ga zanimala ona mjesta sv. Pisma, koja govore o svršetku svijeta i drugom Kristovom dolasku. Stoga je posebnom pomnjom čitao proroka Danijela i Otkrivenje sv. Ivana.

Budući da za ovaj studij nije imao potrebne znanstvene izobrazbe niti potrebnog vodstva, zapao je u velike i teške bludnje. Počeo je naime naučavati, da će Krist doskora doći. Kad on dođe, odmah će uskrsnuti »vjerni« i s Kristom vladati na zemlji 1000 godina. Iza toga slijedit će drugo uskrsnuće — uskrsnuće grješnika i posljednji sud.

Prvi put je Miller javno iznio svoju nauku g. 1831., a g. 1833. izdao je spis: »Dokazi iz sv. Pisma i povijesti za drugi dolazak Kristov oko god. 1843.« Svoje računanje o Kristovu dolasku u g. 1843. oslonio je Miller na Danijelovo proroštvo, gdje se kaže, da će »svagdanja žrtva« trajati, dok se ne ispune do 2.300 dana i noći, a »onda će se svetinja očistiti« (Dan. 8, 14). Općenito je priznato među tumačiteljima sv. Pisma, da se ovo Danijelovo mjesto odnosi na hram jeruzalemski. Miller ga je samovoljno stao tumačiti tako, da »čišćenje svetinje« znači čišćenje zemlje kroz požar zemlje na koncu svijeta. Kako je Miller došao upravo do godine 1843.? Ovako. Prema Milleru treba ponajprije 2.300 dana, o kojima govori prorok Danijel, uzeti za 2.300 godina i to zato, jer su, veli, proročki dani jednaki godinama na temelju 4 knjige Mojsijeve gl. 14, 34, gdje se kaže: »prema broju od 40 dana, za koje uhodiste zemlju, godina svaku se broji za dan« (ovdje određuje Bog, da će židovski narod ostati 40 godina u pustinji prema 40 dana, u kojima se uhodili obećanu zemlju).

Prema Millerovu dakle računu, doći će sudnji dan za 2.300 godina. Ali od kada se imadu računati te godine? Kao početnu godinu uzeo je Miller, — dakako opet posve samovoljno — g. 457. prije Krista, kad je izašao nalog, da se gradi jeruzalemski hram i jedan se dio Židova vratio iz ropstva babilonskoga. Ako se od 457. godine prije Krista broji 2.300 godina dalje, dobije se godina 1843. poslije Krista. Dakle g. 1843. ima ponovno doći Krist.

Već od godine 1818. živjelo je u Millerovoj duši nepokolebivo uvjerenje, da će Krist doista doći g. 1843. To je uvjerenje bilo godimice sve čvršće, dok nije s tom naukom i javno istupio. Svojim naučavanjem stekao je mnogo pristaša, naročito

kad je izdao prije spomenutu knjigu i kad je kao baptistički propovjednik stao svoje bludnje javno naučavati u crkvi. Što je bliže bila godini 1843., rastao je broj pristaša, a još više naročito stoga, što je god. 1840. Millerov pristaša Jozue Himes počeo u Bostonu izdavati prvi časopis u adventističkom duhu: »Znaci vremena«. Ti »znakovi vremena« dali su Milleru novi oslon za njegove tvrdnje. Kao posebni »znak vremena«, isticala se pomrčina sunca od 17. V. 1780. i pad meteora 13. XI. 1833. Miller je stoga bio uvjeren, da će Gospodin sigurno doći i njegov je dolazak proračunao na vrijeme između 21. ožujka 1843. i 21. ožujka 1844. U zimi g. 1843. ostavili su mnogi Millerovi pristaše neobrađena svoja polja ili ih predali »nevjernicima« da kod Gospodnjeg dolaska budu posve slobodni od sviju okova. A kad se približavalo proljeće god. 1844. mnogi se pristaše nove nauke oblačili u bijela odijela i u velikom čeznuću iščekivali Gospodnji dan. Tako je došao i mnogo željkovani dan 21. III. 1844. On je dakako prošao kao i svi ostali dani i Gospodin nije došao. Razočaranje je bilo veliko. Sam je Miller javno priznao, da se je u računu prevario i nije više htio, da se bavi određivanjem točnog dana Kristova dolaska. Mnogi ga pristaše ostaviše. I čitavog bi pokreta tada za cijelo bilo nestalo, da nije nove »objave« donio Millerov pristaša S. Š. Snow. On je uvjeravao Millera, da u svome računu nije uzeo u obzir evanđeoske priče o 10 djevica, koja govori o dolasku zaručnika t. j. Krista (Mat. 25). U toj se priči kaže, da su djevice čekale zaručnika, ali on nije došao za dana nego istom u ponoći — pola dana kasnije. Gospodin će dakle, učio je Snow, doći pola godine kasnije, jer polovica dana u proročkom smislu vrijedi za pola godine. Gospodin je još, učio je Snow, polovicu godine ostavio za pokoru i milost, a onda će neminovno doći i to 21.

oktobra 1844. Ovo smiono proroštvo prihvatilo je mnoštvo ponovno unatoč dosadanjeg teškog razočaranja. Što više i sam Miller, koji je ispočetka dvojio u Snowovo proroštvo, zanesen vjerovanjem mase, prihvatio je konačno Snowovo mišljenje. Isčekivanje bilo je opet veoma veliko. U ljeti i jeseni ostavili su mnogi svoje plodove da propadnu iščekujući dan Gospodnji. Dakako, da je bilo i nevjernika. Trgovačke kuće u Bostonu izvjesile su rasprodajne plakate, koji su glasili: »Bijela odijela uz najjeftiniju cijenu po najnovijoj modi za ulazak u nebo«. Konačno je došao mnogo isčekivani dan. U svečanom odijelu isčekivali su adventisti cijeli dan pod vedrim nebom dolazak Gospodnji. Njihovi su pogledi bili upereni prema nebu imajući na umu Spasiteljeve riječi: »A kad se počne ovo zbivati, gledaje: podignite glave svoje, jer se približuje otkup Vaš« (Lk. 21, 28). Neprekinuto orile se adventističke pjesme prema nebu. Međutim 21. oktobra 1844. prošao je kao i svi ostali dani i tuga je bila velika. Žalost toga dana opisuje Millerov prijatelj Jozua Himes: »Ja sam napustio zbor i plakao kao dijete. Vrijeme je bilo prošlo, a — iščekivani Gospodin nije bio došao. Mi smo morali kazati kao nekoć Marija Magdalena: Uzeli su moga Gospodina, neznam, kuda ga položiše«. Langhboroug, drugi jedan Millerov pristaša, piše opet: »Dan je prošao i ostavio one, koji su čekali, tako tužne. Čaša miomirisa već unapred osjećanih besmrtnih radosti ležala je razbijena pred njihovim nogama. Oni su toliko molili: Dođi, Gospodine Isuse! Ali on nije došao«.

Dakako da su iza novog razočaranja ponovno mnogi otpali od Millera. Miller je nekoliko mjeseci prije 21. oktobra stao oštro udarati protiv svih postojećih crkava, koje nijesu odobravale njegovog naučanja. Tako i protiv baptističke crkve. Nakon

svoga neuspjela dobro je shvatio, što znači njegov ustanak i oporba protiv sviju crkava. Zato je 3. XII. 1844. javno napisao: »Mi smo krivi, što smo htjeli podignuti vlastitu odijeljenu crkvu (sektu). Neka nam Bog oprosti.« Milleru međutim nije ovo pokajanje ništa pomoglo, jer je u siječnju g. 1845. sa svim svojim pristašama izopćen iz baptističke crkve.

Možda bi sada kraj sve čovječje ludosti i kratkovidnosti bio zauvijek iščeznuo ovaj pokret, kad ne bi bila ustala »sestra White«, koja je ostavila baptističku crkvu i zanijela se za adventističku nauku te počela naučavati, da je s neba dobila »osvijetljenje i objavu«. U svijetlu ove objave kaže »sestra White«, — ta od sada odlična voditeljica adventizma, — da je u tumačenju riječi »očišćenje svetišta«, o kome govori prorok Danijel dosada učinjena pogreška. Ovo »svetište« nije zemlja nego nebo. 21. oktobra 1844. ušao je Krist u nebesko svetište nad svetištem, da ga očisti od grijeha djece Božje«. Tako se ispunila riječ Petrova: »Vrijeme je, da počne sud u kući Božjoj« (I. Pet. 4, 17). Proroštvo dakle Danijelovo, veli »sestra White« nije ostalo neispunjeno. Ono se je obistinilo na taj način, što je g. 1844. očišćeno nebesko »svetište«, a na zemlji se javio adventistički pokret. Naravno, da je i ova fantastička tvrdnja »sestre White« našla mnogo pristaša, a imade ih još i danas. Tako se dogodilo, da se adventisti iza neuspjelog proročanstva Millerova i Snowova pod utjecajem »sestre White« ne bave više (osim t. zv. braće vremena) točnim proračunavanjem dana, kad će Gospodin doći, nego tek općenito kažu, da je Kristov dolazak veoma blizu. »Znaci vremena« skorog dolaska Kristova jesu prema adventistima kultura modernog vremena, koja se očituje u napretku znanosti i silnim tehničkim poduzećima.

2. Osnivanje zasebne adventističke sekte. Rascjep adventizma.

Do g. 1845. nijesu pristaše adventističkog naučanja bili organizovani kao posebna vjerska sekta. To se je dogodilo istom g. 1845., kad su baptisti izopćili Millera iz svoje vjerske zajednice. U aprilu naime god. 1845. sazvao je Miller veliku skupštinu u gradu Albany (države New-York) i ondje predložio nauku i nacrt crkvenog ustava. Nova se vjera zove »adventizam« i temeljno je njezino naučanje, da će Krist doskora doći. Tada će uskrsnuti pravednici i s njime kraljevati 1000 godina. Naučaju još i štošta drugo, što ćemo navesti kasnije.

Među adventistima nastao je odmah rascjep još i prije smrti Millerove († 20. XII. 1849.), a osobito poslije. Točke, u kojima se ne slažu, tiču se potankosti o budućem Kristovu dolasku, o naravi i stanju duša pokojnika te svetkovanju subote.

Od adventističkih grupa najvažnije su ove:

a) Adventisti sedmoga dana. Nastali su u godini 1845., a službeno se tako prozvaše godine 1860. (Gl. Conradi: Missionsbericht der Europäischen Abteilung der S. T. A. Generalkonferenz 1910. S. 4.).

Prava je začetnica ove sekte bila »sestra White«. To je ona, koja je imala viziju o Kristovu ulasku i nebesko svetište na dan 21. oktobra 1844., da ga očisti »od grijeha djece Božje«. Najveći je grijeh djece Božje, što su osramotili dan Gospodnji te mjesto subotu počeli slaviti nedjelju. Zato je g. Ellen S. White sa svojim mužem James White počela u adventizmu najžešće propagirati štovanje subote. Ellen G. White štuju adventisti kao od Boga poslanu proročicu. Ona je umrla g. 1915. u dubokoj starosti od 87 godina. Glavna točka, u kojoj se ovi baptisti dijele od ostalih jest, da treba štovati subotu, a ne nedjelju. Tu su nauku preko »sestre White« primili od »baptista sedmoga

dana« kojima je prije pripadala sestra White. Gospoda White i njezin muž jesu uopće najjači propagatori »adventizma sedmoga dana«, te se upravo njihovim utjecajem taj adventizam tako proširio, da su sve ostale adventističke grane izgubile na značenju i broju.

b) Adventistički kršćani. Sekta je osnovana g. 1861. Uči, da duša nije po naravi neumrla. U času smrti zapada ona u neko besvjesno stanje, koje je slično snu. Na dan suda bit će duša probudena. Duše pravednika bit će nagradene blaženom besmrtnošću, dok će duše grješnika biti uništene. Uče dakle, da će grješnici doduše uskrsnuti, ali će Bog duše bezbožnika uništiti. Prema tome niječu vječnost paklenih muka.

c) Evandeoski adventisti nastali su g. 1845. Temeljno im je učenje: naprije će uskrsnuti sveti, da onda žive vječnim životom, a na koncu grješnici, da udu u vječne muke. U grobu žive u potpunoj svijesti i pravednici i grješnici te čekaju uskrsnuće. Duša je po naravi besmrtna. Ova je adventistička sekta najmanja, a organ joj je poznati list »The Advent Herald«.

d) Životno i adventističko jedinstvo. Sekta je nastala oko g. 1860. i drži, da mrtvi grješnici ne će nikad uskrsnuti na život, jer su njihove duše već kod smrti uništene.

e) »Božja crkva« nastala je izmedu 1864.-65. Ne razlikuje se gotovo ni u čemu od adventizma sedmoga dana, osim toga, što drži, da su sjedinjene države apokaliptička dvoroga životinja (Otkrivenje sv. Iv. 13, 11—15.).

f) Adventistička braća vremena, koji se još i sada bave proračunavanjem vremena, kad će doći konac svijeta i drugi Kristov dolazak. Tako su držali, pozivajući se na evandelje sv. Luke (21, 24), da će Krist doći g. 1914.

3. Širenje, štampa i djelatnost adventizma.

Kad unapredak govorimo o adventistima, onda imademo najviše pred očima »adventiste sedmoga dana«, i to zato, jer su s jedne strane oni brojem najjači, a s druge strane zato, što se u Europi uopće, a u našim krajevima napose, susrećemo samo s »adventistima sedmog dana«.

a) Širenje adventizma. Do god. 1868. bili su »adventisti sedmoga dana« većim dijelom ograničeni samo na Sjevernu Ameriku. Prvi, koji je adventizam unio izvan Amerike, bio je poljski svećenik Czechowsky. Polje njegova rada bila je Švicarska. G. 1874. osnovana je adventistička misija za srednju Europu. Već 8. I. 1876. bude osnovana prva njemačka adventistička općina u Solingenu. G. 1878. počela je adventistička misija u Engleskoj. Već je g. 1885., 58 godišnja »sestra White« na svojem dugljem putu po Europi mogla posjetiti adventističke općine u Švicarskoj, Engleskoj, Francuskoj, Italiji, Danskoj i Norveškoj.

Od godine 1895. bilo je središte adventističke propagande Basel, a od te godine Hamburg. Tu je osnovano »Medunarodno društvo za rasprave« (Internationale Traktatgesellschaft) kasnije »Adventistička naklada«, s podružnicama u Baselu, Beču, Budimpešti, Haagu, Brünu, Würzburgu, a kod nas u Novom Sadu.

Adventizam je već i prije rata bio dosta raširen. No osobitu je propagandu razvio iza rata. Njegovo misijonsko polje obuhvaća sve države Europe, različite predjele Afrike, Australije, Perzije, Mandžurije, Indije i Jave. Ukupni broj »adventista sedmoga dana« iznosi danas oko 200.000 t. zv. komunikanata, što znači, da ih s djecom imade oko ½—¾ milijuna. Od toga broji Amerika 100.000, Njemačka 25—30.000. Sve druge adven-

tističke sekte broje ukupno oko 50.000 komunikanata to jest odraslih članova.

U našim su krajevima rašireni adventisti sedmoga dana. Posebne adventističke stanice nalaze se u našim krajevima u ovim mjestima: Zlatar-Bistrica, Hum kraj Bistrice, Mačkovac, Držimorec, Bačuga, Daruvar, Golubinjak, Ivanovo polje, Sibinj, Borovo polje, Zemun, Velika Kikinda. Kraj toga u okolici sv. Nedjelje, Samobora, Pod Okičem i u Zagrebu, gdje se adventistička propaganda širi ne samo među odraslima, nego i među školskom mladeži. Mnogo ih imade u Srbiji.

b) A d v e n t i s t i č k a š t a m p a. Iz glavnih adventističkih centara izlaze u svijet njihove knjige i časopisi. Po izvještaju urednika Adventističkog lista u Hamburgu »Herold der Wahrheit« i glavnog predstojnika europskog adventističkog odjeljenja, štampa se u Hamburgu u 8 jezika preko 10 časopisa u mjesečnoj nakladi od 145.000 komada. Kraj toga izlazi tamo mnoštvo drugih knjiga i rasprava. U svemu imadu »adventisti sedmoga dana« preko 30 nakladničkih kuća i tiskara. Izdavaju oko 150 časopisa, a knjiga i raznih drugih raspravu u 67 različitih jezika. Najvažnije adventističke knjige jesu od »sestre White«: »Patrijarsi i proroci ili velika borba između dobra i zla predočena u životu svetih muževa iz starine«, zatim »Velika borba između Krista i Sotone ili između svijetla i tame u kršćanskom vijeku«. Ovamo spadaju i ova temeljna djela, koja tumače nauku adventizma, a napisao ih Conradi: »Der Seher am Hofe Babel« (Prorok na babilonskom dvoru), gdje tumači u adventističkom duhu knjigu proroka Daniela i »Der Seher vom Tatmos« (Prorok sa Tatmosa) gdje u adventističkom duhu tumači Otkrivenje sv. Ivana. U obim djelima citira i onda tumači redak za retkom pojedine biblične odlomke. Dakako da uz ova djela imade još mnoštvo drugih.

Na hrvatskom jeziku izdali su adventisti, koliko sam mogao zapaziti, ove knjige (većinom prevodi): »Slavan dolazak Krista«, »Stradanje Isusovo za spasenje čovječanstva«. »U izgnanstvu ili k novom životu«, Putokaz k spasenju«, »Na pragu novoga doba«, »Sjena i biće nauka spasenja«, »Koji dan svetkuješ ti i zašto«, »Božji nevaravi proročki sat svijeta«, »Stanje čovječje poslije smrti«, Blažena nada kršćana«. Kraj toga izlazi u Novom Sadu adventistički »povremeni časopis za narodnu pouku i držanje morala Preporod«.

Premda je adventistička literatura brojem opsežna, ipak je sadržajem veoma oskudna. Nekoliko misli opetuju u nepodnosivoj opsežnosti i širini. Što više događa se, da jednu knjigu izdadu pod raznim naslovima. Tako je knjiga »Slavan dolazak Kristov« izašla u nepromjenjenom obliku pod naslovom »Znaci našega vremena«. »Prorok s Patmosa« nosio je prije naslov »Kristova objava«, a djelo »Veliki boj« zvalo se prije »Svijetlo i tama«.

c) P r o p a g a n d i s t i č k a d j e l a t n o s t a d v e n t i z m a. Već smo spomenuli, da je adventistička propaganda veoma velika i da su oni raširili svoju djelatnost ne samo u Europi i Sjev. Americi nego i u Aziji, Africi i Južnoj Americi. Upravo je začudno, kolika je energija u adventistima i koliko je ta razmjerno malena sekta učinila svojom požrtvovnošću.

Uz razne štamparske i nakladničke kuće, koje već spomenusmo, posjeduju oni oko 100 misijonskih kuća i škola s 500 učiteljski sila i nekih 6—7000 pitomaca za misije. Samo europsko adventističko odjeljenje imade 5 misionskih kuća, gdje se preko 400 mladića sprema za »unutarnji i vanjski misijski rad« Kraj toga imadu mnogo bolnica i

sanatorija. U preko 70 adventističkih sanatorija djeluje oko 200 liječnika i preko 1000 sestara bolničarki. U Njemačkoj su primjerice adventistički sanatoriji »Friedensau« kod Magdeburga, »Waldfriede« kod Berlina i »Kurhaus Wittelsbach« u Bad Aibling u Gornjoj Bavarskoj. Kraj toga imade i drugih trgovačkih poduzeća u njihovim rukama. Dakako, da kroz sve svoje institucije provode adventisti najžešću propagandu.

Općenito se može reći, da danas cjelokupni adventizam imade u svojoj propagandi oko 10.000 muškaraca i žena, 2000 kolportera, 2000 učitelja, 3000 misijonara i propovjednika i 2000 namještenika po sanatorijima.

Sve ovo imade da posluži širenju i napredovanju adventizma.

Međutim nije s ovim iscrpena njihova propaganda. Ona svojom opsežnošću i načinom zaslužuje posebnu pažnju.

Uz širenje knjiga i svakojakih letaka služe se članovi adventističke sekte, za širenje svojih bludnja posebnim načinom. To su privatni razgovori i javna predavanja. Javna predavanja oglasuju često na velikim plakatima pod naslovima, koji mogu privući svakoga. Ta javna predavanja, koja ponajčešće nose naslove: »predavanja na koje se vjernici i bezvjerci svijú vjeroispovijesti uljudno pozivaju« ili »predavanja o svjetskoj povijesti i religiji« u početku su veoma bezazlena, dok na koncu jasno ne probiju adventističke bludnje s najpogrdnijim navalama na kat. crkvu i njenog vrhovnog glavara. Teme, koje najobičnije obrađuju jesu: Znaci vremena. Što je istina. Život, smrt, Noini dani, naši dani. Povijest svijeta i sud nad svijetom i t. d. Da što opreznije zamame publiku dijele na ovakvim sastancima brošure, koje govore o veoma nedužnim pitanjima: o duhanu, alkoholu t. d.

U propagandističku svrhu upriličuju i privatne posjete, gdje na svaki način nastoje predobiti pojedine osobe, osobito one, koje su prisustvovale njihovu sastanku .

Osobitu pažnju posvećuju adventisti širenju svoje štampe. Zato imadu samo »adventisti sedmog dana« kako spomenusmo, oko 2000 kolportera. Kao nagradu dobivaju kolporteri polovicu cijene od prodane knjige. Razumljiva je stoga često upravo fantastička revnost ovih kolportera u nudanju adventističkih knjiga. Ta kolportaža, za koju kod njih postoji posebna škola, tako je razvijena, da od nje žive ne samo kolporteri sa svojim obiteljima nego još dobar dio ostaje za ostalu organizaciju. No unatoč ove zaslužbe kolportera adventističke knjige nijesu skupe. Stoga postoje još drugi izvori za financijalnu podlogu adventizma. Uz kolportažu velik je izvor dobiti u t. zv. desetini. Desetina se smatra kao uredba Božja te će svaki, koji se smatra djetetom Božjim bez ikakve sile ovu želju Božju izvršiti. Dakako da će nevjernici, koji to ne izvrše biti kažnjeni kaošto su kažnjeni bili Ananija i Safira. Sva mjesta sv. Pisma, gdje se govori o uzdržavanju službenika svetišta služe im kao dokaz za desetinu. Stoga i šalje svake godine adventističko vodstvo na svoje članove pismo, u kojem su citirane riječi proroka Malahije 3, 10: »Donesite cijeli dio u moju žitnicu«. Vjernik priloži svoj obol, naznači ime i pošalje pismo blagajniku, koji poslani prinos odašilje centrali. Uz desetinu dolazi nadalje u adventističku blagajnu i mnogo dobrovoljnih prinosa, koji se skupljaju čas za ovu čas za onu misionsku potrebu.

Upravo je začudno, koliko odventisti žrtvuju za svoju vjeru. Tako je primjerice g. 1920. nešto oko 185.000 članova »adventizma sedmoga dana« skupilo 11 milijuna 876 hiljada dolara.

4. Adventistički ustav i bogoslužje.

Adventisti sedmoga dana rašireni su, kako vidjesmo po čitavom svijetu. No sve su njihove i najudaljenije organizacije među sobom dobro povezane.

a) Ustrojstvo je njihovo ovakvo: Ako u nekom mjestu imade barem 4—5 pristaša, osniva se općina, kojoj je na čelu starješina. Kod većih općina postavljen je i plaćeni propovijednik, kojemu stoje na pomoć lajički pomoćnici i kolporteri. Općine su povezane u udruženje. Udruženja drže svake godine konference, na kojima su općine zastupane preko svojih zastupnika. Udruženja su među sobom povezana u unije, koje drže svoje konferencije svake druge godine. Svake četvrte godine drži se »generalna konferenca«, najviše adventističko upravno tijelo, na koju pojedine unije šalju svoje izaslanike. Na generalnoj se konferenci bira odbor od 35 članova. Na čelu mu je predsjednik i tri predsjednička zamjenika za Europu, Sjevernu Ameriku i Istočnu Aziju. Sijelo je odbora u Takema Parku kraj Washingtona. Budući da su pojedini članovi ovog vrhovnog upravnog odbora rasijani po čitavome svijetu, usvojeno je načelo, da za pojedinu općinu i kraj imade ona odluka obvezatnu snagu, koju stvori predsjednik ili podpredsjednik s četvoricom članova upravnog odbora. Za Europu je organiziran posebni misionski odbor od osam članova.

b) Adventističko bogoslužje sastoji u glavnom iz propovijedi, subotnje škole za odrasle i djecu. Imadu i zadnju večeru. Ona se dijeli kao blagosloveni kruh i vino u obje prilike. Prije večere vrše pranje nogu.

U predvečerje subote sakupljaju se na momolitvu. Kadikad i po drugim večerama drže predavanja. Kao osobiti religiozni propisi, vrijedi zapovijed o uzdržavanju od alkohola, duhana, kave, čaja i svinjskog mesa. Zato kod »večere« upotrebljavaju bezalkoholno vino. Stroga je također dužnost davati desetinu od skupnih prihoda.

B) ADVENTISTIČKA NAUKA U SVIJETLU KPRISTOVE ISTINE.

Osvijetlivši adventizam u njegovome začetku, razvitku i sadanjem radu i životu, treba da iznesemo adventističku nauku i da je promotrimo u svijetlu onoga, što je Krist naučavao i zapovijedao nam držati i vjerovati. Tu ćemo vidjeti, kako je adventizam zapao u teške i duboke bludnje.

I. Adventistička nauka.

Adventisti su svojom naukom gotovo u svim točkama osim u pitanju Kristova božanstva došli u opreku s kršćanstvom i katolicizmom.

Iznijet ćemo stoga njihovu nauku redom.

a) O Bogu, Kristu i Sv. Pismu ispovijedaju adventisti ovo: »Mi vjerujemo u Boga Oca, nestvoreno, duhovno biće, praizvor svega bitka i zbivanja; u Krista kao jedinorođenog Sina Božjeg, koji živi od vijeka, te je kao Spasitelj poslan u obličju ljudskom, sada nas zagovara u nebu, a doskora će doći na oblacima nebeskim u velikoj slavi sa svim svetim anđelima; vjerujemo u čitavo sv. Pismo kao smjernicu k vječnom spasenju.« Adventisti vjeruju dakle u božanstva Oca i Sina. Pripominjemo, da se u službenom ovom vjerovanju ne spominje Duh Sveti.

b) Prema katoličkoj Crkvi i papinstvu goje adventisti osobitu mržnju. Od Konstantina Velikoga (4. vijek), govore adventisti, ne vrši crkva više svoje misije. Ona se je za volju vanjskog proširenja dala pod štitništvo države. Bez duha i snage nastavila je crkva svoj život te je danas čitavo kršćanstvo, a napose katolicizam »kršteno neznaboštvo« bez unutarnjeg kršćanskog

života i rada. Na auktoritet, koji si Crkva prisvaja, nema ona pravo, jer uopće nema svećeničke posredničke veze između vjernika i Krista, nego samo pojedinačka, unutarnja, duhovna. (Gl. Was bringt uns die Zukunft 145—155.) Razumljivo je stoga, što adventisti u velike hvale protestantizam, koji se je digao protiv auktoriteta Crkve. (Gl. Conradi: Seher von Patmos S. 135.)

Papu su adventisti prozvali antikristom. Sv. Pavao, a osobito sv. Ivan u svojoj apokalipsi rišu antikrista kao biće, koje je puno svake zloće. — Adventisti takva mjesta tumače o papi.

c) S v. P i s m o j e d i n o j e i z v o r o b j a v e. Kao što u protestantizmu, vlada i u adventizmu t. zv. individualizam, te kao što u protestantzimu svaki slobodno čita sveto pismo i dobije nadahnuće, da ga razumije, tako je i za adventiste sv. Pismo posvema jasna knjiga, »jer Bog ne bi dao ljudima knjige, koje ne bi mogli razumjeti«. Uz sv. Pismo ne postoji nikakva predaja, koja bi nam otkrivala tajne Božje.

d) N a u k a o s a k r a m e n t i m a, koju uče adventisti, uzajmljena je više ili manje od protestanata. Krst djece smatraju nevaljanim, pak zato treba da se svaki u odrasloj dobi ponovno dade krstiti. Ponovno je krštenje primio kao zasadu svoje religije već sam Miller od sekte baptista, kojima je, kako smo vidjeli, i sam u početku pripadao. (Gl. Die Adv. u. ihre Lehren str. 22.) Ponovno krštenje zahtijevaju adventisti stoga, što poput protestanata drže, da čovjeka opravdava jedino vjera. Krštenje probuđuje u duši vjeru. Budući pak da djeca ne mogu još da imadu vjere, ne pomaže im krštenje ništa, pak se stoga ni ne smiju krstiti. Krštenje vrijedi jedino pognjurivanjem.

Od ostalih sakramenata zabacuju poput protestanata potvrdu, misnu žrtvu, ispovijed, svećenički red i nerazrješivost ženidbe. Zadržali su posljednju večeru, s kojom su spojili pranje nogu. Pričest dijele pod obim prilikama i to, kako spomenusmo, s bezalkoholnim vinom, jer su se po njihovu mišljenju takovim vinom služili Krist i apostoli. Zadržali su i posljednju pomast no bez ikakvog sakramentalnog karaktera. (Ibid. str. 24).

e) A d v e n t i s t i č k a n a u k a o d u š i i p o s l j e d n j i m č o v j e č j i m s t v a r i m a. Izuzevši »evanđeoske adventiste« niječu adventisti naravnu besmrtnost čovječje duše. Besmrtnost je preko Krista »milosni dar Božji, kojeg vjernici postaju dionici po uskrsnuću«. Budući da je besmrtnost milosni dar, drže oni, da nema vječnih muka, jer oni, koji nijesu u milosti, ne maju prava na vječnost, pak stoga bivaju od Boga uništeni. Po adventističkoj će nauci čovječja duša iza smrti spavati do sudnjeg dana. Pravednici će tada uskrsnuti i s Kristom živjeti 1000 godina. Nakon 1000 godina pretrpjet će grješnici drugu smrt i biti za uvijek uništeni. Mnogi također drže, da grješnike uništava Bog odmah iza smrti.

Zanimivo je napose, *kakvu nauku o duši i posljednjim stvarima imadu* »adventisti sedmoga dana«. Oni kažu: Duša nije nešto odjeljeno od tijela niti je takova, da bi mogla živjeti neovisno od tijela (gl. G. W. Schubert, der Verkehr mit den Toten S. 4). Stoga kad nastupi smrt tijela, umire cijeli čovjek. Protiv zasebnog života duše — govore — jeste i sam naš razum, jer »kako bi bilo moguće, da čovjek može misliti bez mozga, hodati bez nogu, vidjeti bez očiju i čuti bez ušiju?« Za dokaz svojih tvrdnji navode i sv. Pismo. U sv. Pismu — govore — jasno se kaže »Oci vaši jedoše manu i pomrješe« (Iv. 6_{49}), »On (David) umre i bi pokopan« (Djel. ap. 2_{20}), Mojsije sluga moj umre«, »Lazar umre« i t. d. Umreti pak znači prestati (t. j. protivno od) živjeti. Mrtav je ona,j komu je nestalo života«. »Dakle su — zaključuju — svi oni ljudi mrtvi, a ne

više na životu« (Gl. Stanje čovječje posle smrti St. 4.). Ljudi dakle poslije smrti nijesu ni u nebu ni u paklu ni u čistilištu nego u grobu. Jer si prah i u prah ćeš se vratiti«, »Ko se mora vratiti u zemlju?« »Razborom i razumom nadareni čovek Adam« pitaju i odgovaraju adventisti (Ib. st. 3) »I ljudi pobožni ukopaše Stjepana i veliki plač činiše nad njim« (Djel .ap. 8₂) »Ko bi pokopan? Ne samo ljuska Stefana, nego On sam pravi Stefan«, tako odgovaraju adventisti.

Mrtvi ne znadu ništa, nemaju nikakovih pomisli, tako govore doslovno. Navode za dokaz psal. 146 ₃, ₄: »Ne uzdajte se u knezove i sinove čovječije, u kojih nema pomoći. Izide iz njega duh i vrati se u zemlju svoju i taj dan propadnu sve pomisli njegove«. Psal. 6 ₅: »Jer mrtvi ne spominju tebe, u grobu tko će te slaviti«. Stanje mrtvih u grobu jest kao stanje onih, koji spavaju. »Mrtvi spavaju, Mi svi znamo, da čovjek u zdravom i dobrom snu nema ni sanjanja niti ikoje misli. U snu je čovjek nesvestan« (Ibid. St. 6). Za dokaz navode sva ona mjesta staroga i novoga Zavjeta, gdje se govori za pokojnika da je »počinuo«, da je »legao« ili da će se probuditi. Na pr. »I tako počinu David kod otaca svojih i bi pokopan on« (I. Kralj. 2₁₀) ili »Lazar, prijatelj naš zaspa nego idem, da ga probudim«.

Savezno s ovom naukom poriču adventisti i partikularni sud. »Kad bi mrtvi dalje živjeli, govore oni, i kada bi čovjek, čim umre, on ili njegova duša ili duh došao u nebo ili pakao, koju bi svrhu imao sud? Zar da Bog čovjeka baci u pakao prije nego je osuđen i onda, pošto je bio tisuću godina u mukama, da ga opet izbavi i tada mu tek sudi? Zar nije nezgrapno vjerovati, da Bog čovjeka drži najprije hiljadu godina u nebu, a tada mu tek sudi i utvrđuje, da li zbilja spada u nebo? To je nesmisao, a da bi se moglo u to vjerovati« (Gl. Stanje čovječje posle smrti str. 2).

Po sebi je jasno, da adventisti kao nužni posljedak svoje nauke o stanju čovjeka poslije smrti i o partikularnom sudu zabacuju i nauku o čistilištu.

O paklenim mukama ne vole adventisti sedmoga dana govoriti. Najjasnijeg mjesta u tom pogledu: »Odlazite prokleti u oganj vječni« — ni ne spominju. Imade pače očitih mjesta, iz kojih se dade zaključiti, da ni ovi adventisti ne vjeruju u vječne muke. Tako n. pr. u brošuri »Stanje čovječje poslije smrti« st. 7. govore: »Sveopće se misli, da bezbožnici dolaze u paklene muke odmah čim umru. No većina ljudi, koji umiru bezbožnici su. Prema tome bi dnevno duše bezbožnika odlazile u pakao i ondje bi milijuni ljudi trpjeli u neizrecivim mukama. Zar nije to krivo mišljenje?« Isto se dade zaključiti iz toga, što se rišući sudbinu grješnika iza općeg suda pozivlju na sv. Pavla, posl. na Rimlj. 6₂₃, gdje se kaže: »Smrt je plaća za grijeh, a dar je Božji vječni život u Kristu Gospodu. Ovdje, čini se, uzimlju smrt u smislu potpunog uništenja. Imade doduše mjesta, gdje oni spominju i vječne muke, ali to je veoma rijetko i čini se rečeno s tom nakanom, da se ne dosjete oni, koje treba k adventizmu istom privesti. Ispravno je značenje ovakih mjesta veoma sumnjivo, kad imade toliko drugih, gdje se govori o posvemašnjem uništeju grješnika.

f) S k o r i K r i s t o v d o l a z a k i h i l i a z a m. U vezi s posljednjim čovječjim stvarima naučavaju adventisti, kako smo već izložili, skori dolazak Kristov i tisućgodišnje Kristovo vladanje na zemlji s pravednicima. Dakako da je za adventizam osobito značajna nauka o Kristovu dolasku.

Oni uče, da su znakovi, koji po Spasiteljevim riječima imadu preticati njegov dolazak, djelo-

mično već tu. Već je Miller, kako spomenusmo, oslanjao svoje račune o Kristovom dolasku na pomrčinu sunca od 19. V. 1780., koja se prostirala nad cijelom Sjevernom Amerikom. Zvijezde su pale u noći 12. na 13. novembra 1832. u Americi, a upravo tog istog dana buduće godine u Evropi. Jednako se, kažu, ispunilo Kristovo proročanstvo o morskim valovima i strašnim ratovima. Napose je »sestra White« imala objavu, koja je osvijetlila Kristov dolazak. Ova »objava« daje objašnjeje 14. glave Ivanove knjige »Otkrivenja«, gdje se od 6—12 retka govori o trim anđelima, koji će suditi. Prvi anđeo objavljuje: »došao je sat suda« (ap. 14, 7). Ova se »anđeoska vijest«, kaže setra White ispunila, kad je Krist g. 1844. unišao u nebesko svetište. Od onoga dana briše Krist iz knjige života one, koji su doduše u njega vjerovali, ali su obeščastili subotu. Drugi anđeo objavljuje pobjedu Božju nad Babilonom. Pod Babilonom treba uz članove katoličke Crkve razumijevati i protestante i spiritiste. Najveći grijeh, zbog kojeg je gnjev Božji tako velik, jest grijeh obeščašćenja subote. Treći anđeo govori o postojanosti svetih, koji čuvaju zapovijedi Božje i vjeru u Krista (ver. 12.). Ovi sveti jesu adventisti sedmoga dana«, koji odvraćaju čovječanstvo od »zle životinje«. Kad adventisti odvrate čovječanstvo od grijeha oskvrnjivanja subote, tada će doći Gospodin. Tada će početi tisućgodišnje kraljevstvo mira. 144.000 savršenih adventističkih svetaca vladat će s Kristom. 1.000 godina biti će vlast sotone sputana. Iza toga će on na kratko vrijeme biti pušten i onda će početi konačna borba. Tada će uskrsnuti zli i za tim će slijediti vječni sud, uništenje zlih; novo nebo i nova zemlja za pravednike.

Ulazak Kristov u nebesko svetište g. 1844. zovu adventisti istražni sud, a njegov drugi dolazak jest izvršni sud.

g) Adventisti i svetkovanje subote. To je svetkovanje osebujna oznaka »adventista sedmoga dana«. Oni štovanju subote pridaju takovu važnost, te smatraju dužnošću, da se pred Kristovim dolaskom natrag ispostavi čast subote i izbriše »papski zločin« o svetkovanju nedjelje. Štovanje subote, kako već spomenusmo, datira još iz g. 1844. Te je naime godine osnovana adventistička općina u Waschingtonu, gdje je »sestra White«, koja je pridošla iz sekte baptista, uvjerila cijelu općinu o potrebi svetkovanja subote. Razlozi, koje adventisti iznose za svetkovanje subote, jesu ovi: subotu je Bog svojim vlastitim počinkom na sedmi dan u tjednu stvaranja svijeta odredio za počinak. Taj je dan b'agoslovio i posvetio: »Subota potječe od raja te je osnovana za dobro čovjeka i treba da se smatra kao radost i užitak a ne kao teret.« (1. Moj. 31, 17 Mark. 2 27). Ona je prema Mojsiji (II. Moj. 31, 13) vječni znak između Boga i njegovog naroda. Sve zlo dolazi od neštovanja subote. Da je Izrael svetkovao subotu bio bi vječno u Jeruzalemu (Jer. 17 24—26). Baš radi nepoštovanja subote bude narod određen u ropstvo babilonsko (2. Dnev. 36 19—21). Svetkovanje subote nalaže se i u novom Zavjetu, jer Spasitelj običava subotom doći u skupštinu, učenici ostaviše tijelo Kristovo u subotu na miru, a Pavao je subotom običavao propovijedati. (Gl. Koji dan svetkuješ i zašto? St. 1—3). Prema tomu treba subotu još i danas svetkovati kao zalog božjeg prijateljstva. Fanatička je pače širiteljica adventizma gđa G. White u nekom »viđenju« doznala, da nikad ne bi bilo nevjernika i psovača, kad bi se uvijek bila svetkovala subota. (Gl. Die Adventisten u. ihre Lehre St. 45).

II. Adventisti u svijetlu prave Kristove nauke.

Obazret ćemo se sada na izloženu adventističku nauku i osvijetliti je svijetlom Kristove objave.

1. Postoji li od Krista ustanovljena Crkva i Bogom osnovano svećeništvo?

Adventisti, kako vidjesmo, niječu novozavjetno svećeništvo, koje bi se vlašću, moću i Božjim, Kristovim auktoritetom izdizalo nad sve druge ljude. Jednako nema ni Crkve, koja bi Božjim auktoritetom smjela od čovjeka tražiti, da joj podvrgne svoje mišljenje i sudenje. Adventisti otvoreno kažu: Medu Bogom i dušom ne smije se nitko utisnuti, nikakva Crkva, nikakvi svećenici.

Ova se tvrdnja medutim protivi Kristu, koji je osnovao vidljivu Crkvu i zasebno svećenstvo s Božjim auktoritetom.

Da vidimo!

Krist je imao mnogo učenika. Ali »od njih izabra dvanaestoricu, njih nazva i apostolima«. (Lk. 6, 12). S njima obilazi gradove i sela; njih uči i njima posebice otkriva tajne Božjeg kraljevstva govoreći: »Vama je dano, da znadete tajne kraljestva nebeskoga, a njima nije dano«. (Mat. 13, 10). Samo apostolima daje svoju božansku vlast govoreći: »Kao što Otac šalje mene i ja šaljem vas — Primite Duha Svetoga: kojima oprostite grijehe bit će im oprošteni; i kojima zadržite, bit će im zadržani«. (Iv. 20, 21—23). S njima dijeli svoj božanski ugled: »Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire«. Njima daje vlast nad kraljevstvom svojim: »Što svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima, što razriješite na zemlji bit će razriješeno i na nebesima«. (Mat. 18, 28). Oni su dakle od Krista postavljeni, da budu posrednici izmedu neba i ljudi. Svoj dakle božanski auktoritet nije Krist dao svim učenicima nego samo apostolima.

Krist je dakle apostolima dao božanski auktoritet. No toga auktoriteta ne može apostolima dati nitko drugi nego samo Krist, jer on sam kaže apostolima: »Niste vi izabrali mene, nego ja sam

izabrao vas i postavio vas, da vi idete i da rod rodite i rod vaš da ostane«. (Iv. 15, 10). »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji: Idite dakle i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha svetoga, učeći ih, da drže sve, što sam vam zapovijedio. I evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta«. (Mat. 28, 18—20). Idite, kaže Krist, vi, koje sam ja izabrao i kojima sam ja dao svoju vlast — božansku vlast, koju sam primio od Oca.

Tako evo sam Krist odabire posebne ljude i od njih stvara zaseban zbor, da bude propovjednik i čuvar njegove istine. I da taj zbor bude još čvršće povezan, daje mu vrhovnu glavu; jer Petru kaže: »Ti si Petar, stijena, i na toj stijeni sazidat ću Crkvu svoju i vrata je paklena ne će nadvladati«. (Mt. 16, 18). I što je Krist obećao, to i daje, jer na Tiberijadskom jezeru iza uskrsnuća govori Petru: »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje«. (Iv. 21, 15—17).

Ovako je evo Krist ustanovio vidljivo društvo, Crkvu, koja imade do konca svijeta propovijedati evandelje. I dok apostoli budu evandelje širili čisto i neiskvareno kroz sva vremena, ne će to činiti ugledom ljudskim nego Božjim, jer Krist kaže: »Idite i naučavajte, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta«. Drugim riječima: Idite vi i nasljednici vaši te mojim ugledom i od mene poslani naučavajte sve narode, a vaš rad kao djelo svojih službenika i izabranika, ja ću štititi do konca vijeka.

I kad je Krist ovako ustanovio vidljivo društvo, Crkvu, onda svečano proglasuje zakon za sve vijekove: »Tko Crkve ne sluša, neka Ti bude kao neznabožac i carinik« (Mat. 18, 17). Crkva dakle u svojim vidljivim poglavarima: apostolima i u njihovim nasljednicima snagom Kristova auktoriteta imade kroz sve vijekove pravo da govori,

da poučava, da vodi u nebo, da bude posrednica između Boga i čovjeka.

Adventisti se mnogo pozivaju na sv. Pismo. Neka ga dakle otvore i neka čitaju sv. Pismo Novoga Zavjeta. Neka ga čita svaki čovjek, koga vuče težnja za istinom i morat će priznati, da je Krist uistinu htio osnovati vidjivu zajednicu, Crkvu, koja će ljude naučavati Njegovu istinu.

Međutim, da je Krist osnovao vidljivu zajednicu, koja se zove Crkva, i posebne svećenike, koji imadu biti posrednici između Boga i ljudi, dokazuje nam i najstarija kršćanska starina. Adventisti često kažu: vratimo se starome kršćanstvu. Pak hajde, vratimo se u one prve vijekove iza Krista i pogledajmo, što nam oni govore o Crkvi i o svećeništvu.

Nema dvojbe, da je najstarije kršćanstvo dobro poznavalo duh i nauku Isusa Krista. Pa što dakle zapažamo kod apostola i prvih kršćana. Apostoli i prvi kršćani dobro su shvatili, da Kristov apostolat, naučavanje i čuvanje Kristove istine treba da traje tako dugo, dok bude ljudi, zbog kojih je Krist došao na svijet i koji su stoga dužni i živjeti po Kristovoj istini. Oni su stoga također dobro uviđali, da zbor Božjim auktoritetom snabdjevenih ljudi treba da bude do konca svijeta. Uvidjeli su, da Crkva, osnovana od Krista i snabdjevena njegovim auktoritetom, treba da bude do konca vijeka posrednica između Boga i čovjeka.

Zato vidimo, da je već od apostolskoga doba i od nastarijeg kršćanskog vremena proveden onakav ustav Crkve, kakav je htio Krist: osnivane su vidljive zajednice Kristovih sljedbenika, a te su zajednice upravljali oni, koje su svojim ugledom i vlasti postavljali ne vjernici nego apostoli. Ti od apostola izabrani i postavljeni biskupi i presbiteri, koji su stajali na čelu crkvenih općina, bili su propovjednici i čuvari Kristove istine te djelnici njegovih milosti. Bili su dakle pravi posrednici između Boga i ljudi vršeći to posredništvo ne na temelju izbora općine, nego snagom vlasti koju su dobili od apostola.

Da za sve ovo navedemo barem nekoliko primjera.

Čim je broj Kristovih pristaša počeo rasti, osjetili su apostoli potrebu, da si u pojedinim vidljivim organizacijama postave vidljive pomoćnike. Zato doskora čitamo o presbiterima kao pomoćnicima apostola u širenju kršćanstva. Kršćani na pr. u Antiohiji skupljaju milodare za kršćane u Jeruzalemu. I kaže nam sv. Pismo: »To i učiniše (t. j. sabraše milostinju) poslavši (je) starješinama«. Sv. Pavao piše Titu: »Ostavio sam te na Kreti, da postaviš po gradovima presbitere, kao što sam ti ja zapovijedio« (Tit. 1, 5) a sv. Petar opet veli presbiterima: »Pasite stado Božje, koje je u vama« (I. Pet. 5, 1). Sv. Jakov opet kaže: »Ako tko boluje među vama, neka dozove svećenike crkvene, i neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje«. (Jak. 5, 14).

Kad se je sastao prvi crkveni sabor u Jeruzalemu, započinje koncilska odredba riječima: »Apostoli i starješine (presbiteri) braća, pozdravljaju braću od pogana, što su po Antiohiji i Siriji i Ciliciji«. (Djel. Apost. 15, 23). Presbiteri, starješine jesu dakle pravi predstavnici crkvene općine, koji primivši od apostola vlast, ravnaju i upravljaju crkvenu općinu. O sv. Pavlu i Barnabi, koji su osnivali mnoge crkvene zajednice čitamo: »I postaviše im svećenike po svim crkvama«. (Djel. ap. 14, 22). Na trećem misijonskom putovanju poziva Pavao starješine efeške općine te im kaže: »Pazite na sebe i na sve stado, nad kojim vas Duh sveti postavi biskupima, da pasete crkvu Božju«. (Dj. A. 20, 28). Ovi starješine nijesu dakle izabrani samovoljom ljudi, nego su od Boga po-

zvani pastiri crkvene općine, koju upravljaju Božjim auktoritetom, koji za ljude imadu moliti, biti posrednici medu Bogom i ljudima. Ili su možda opet adventisti bolje shvatili Kristov duh i zapovijed nego sami apostoli? Tko ove ludosti neće da izreče, treba da prizna, da postoji i vidljiva Crkva i njezini službenici, koji su od Boga odredeni, da budu posrednici izmedu Boga i ljudi.

Posve je razumljivo, da je apostolski ustav, koji kaže, da postoji vidljiva Crkva i vidljivo svećeništvo, i dalje, iza apostolskih vremena, čuvan i razvijan. Zato već g. 107. sv. Ignacije mučenik piše: »Tko bez biskupa i svećeništva (presbyteria) i dakona štogod radi, taj nije čist u savjesti«. I opet: »Svi se pokoravajte biskupu kao Isus Krist Ocu, i svećenicima kao apostolima«. Za Ignacijem se povodi Klement rimski, Tertulijan, Origen i Jeronim i t. d. Zar su svi ovi, koji su stajali tako reći na domaku apostolskog doba, bili slijepi i nijesu vidjeli stare nauke? Ne, nijesu oni bili slijepi, nego su dobro znali, kakova je nauka ostala od apostolskih vremena. Stoga su nam i ovi najstariji kršćanski pisci čvrsti svjedoci, da je Krist osnovao vidljivu Crkvu i vidljivo svećeništvo.

Kad su adventisti ovako zatjerani u škripac, kažu: Jest, ona stara Crkva i staro kršćanstvo naučavalo je pravu Kristovu nauku i propovijedalo pravi Kristov duh, ali od Konstantina Velikog (u 4. vijeku), kad je Crkva dobila slobodu, izgubila je ona pravi Kristov duh i danas od Kristove nauke nema u toj Crkvi ništa . Ona je pravo poganstvo.

Što ćemo na to odgovoriti adventistima? Najprije bismo mogli kazati ovako: Krist je osnovao svoju Crkvu i ta Crkva mora negdje postojati. Što više, mora neprekinuto postojati, jer je Krist rekao: »Ja sam s Vama u sve dane do svršetka svijeta« i opet: »Vrata je paklena ne će nadvladati«. Crkva će dakle po Kristovu obećanju uvijek živjeti, ali

gdje? Adventisti kažu, da su oni pravi tumači Kristove istine. No adventisti su se javili istom u 19. vijeku. Zar je dakle kroz 15 vijekova čovječanstvo bilo bez prave Kristove nauke i čekalo dok dode Miller i njegovi pristaše? Tko bi to rekao, taj bi kazao strašnu hulu, da nas je Isus prevario i da nije održao svoje riječi kad je obećao, da će sa svojim učenicima biti kroz sve vijekove i da »paklena vrata«, to jest laž i neistina ne će svladati njegove nauke. Jer ako su adventisti pravi tumači Kristove istine, onda nemamo na svijetu Kristove istine već onamo od 4. vijeka, kad se po njihovome Crkva iskvarila i izgubila pravi Kristov duh, pa sve do 19. vijeka, dok se nije pojavio adventizam. Kroz sve to dakle vrijeme nije Krist bio sa svojim učenicima i paklena vrata, to jest laž i istina, nadvladale su njegovu nauku. Krist je dakle lagao i varao. Strašne su to riječi, no mora ih reći svatko, tko pristaje uz adventizam i tvrdi, da od 4. vijeka nijesmo imali prave Kristove nauke i Crkve, sve dok nije došao oko god. 1830. Müller i osnovao adventističku sljedbu.

Ali mi imademo za adventiste i drugu riječ. Vele oni, da je kršćanstvo uopće, a katolička Crkva napose bez unutarnjeg kršćanskog života, duha i rada

Pogledajmo zato taj život Crkve u najkraćim potezima i iznesimo sud o katoličkoj Crkvi ne samo vjernika nego i nevjernika.

Obazret ćemo se ovdje samo na unutarnji, duhovni život katoličke Crkve, za koji adventisti tvrde, da je u katolicizmu posve zatajio.

Ponajprije nauka je kat. Crkve u sebi uzvišena i sveta. Pitajte i najmanje dače, da li je od svoga katihete u kršćanskoj nauci išta čulo, što ne bi bilo dobro, pošteno i sveto. Tä katolička nauka, koju propovijeda Crkva, uči, da ljubimo Boga, da svako djelo učinimo iz ljubavi prema Bogu. Uči nas kraj

toga, da iskreno ljubimo svoga bližnjega, da činimo požrtvovna djela ljubavi i samilosti. Uopće katolička nauka i Crkva uče nas, da na ovoj zemlji živimo sveto, čisto, čineći djela ljubavi prema bližnjemu i da ćemo jedino tako doći u vječnu domovinu.

Sam veliki protivnik katolicizma M. Luther morao je priznati, da je u katoličkoj Crkvi prava Kristova nauka i pravo kršćanstvo.

Ali nije samo crkvena nauka sveta, nego se u Crkvi i provodi sveti život.

Gdje se usrdnije i pobožnije moli nego u katoličkim crkvama? Gdje se nježnije razgovara s Bogom nego u katoličkoj Crkvi? Gdje se u sv. pričesti prima božanski Spasitelj, gdje se više potiče čovjek na dobar život nego u katoličkoj Crkvi? Gdje se toliko propovijeda i potiče na ispovijed, sakramente i dobra djela milosrđa?

Kad je ovakav život u katoličkoj Crkvi, onda nije čudo, da je engleski protestanat Suton postao katolikom samo zato, jer je vidio, da se među katolicima najviše moli? Koje također čudo, da je danski obraćenik znameniti pisac Jörgensen uskliknuo: »Što više živim kao katolik, to više osjećam u sebi porast života, snage i sunca«.

A kolike je opet svete uzore rodila i odgojila katolička Crkva?! Treba samo proći sav njezin kalendar, i sjetiti se života svakog pojedinog sveca, da se vidi, kako je katolicizam ne mrtav, kako hoće adventisti, nego pun života i duha. Svaki je svetac svojim radom čvrsti svjedok, da je katolicizam kadar stvoriti najuzornijeg čovjeka i da je prema tome posve lažna adventistička tvrdnja, da je katolicizam mrtav i bez života. Dozovite si u pamet samo život sv. Franje, sv. Antuna, sv. Alojzija, sv. Vinka Paulskog, sv. Elizabete, sv. Terezije, pa ćete odmah vidjeti, kako je jaka i snažna

katolička nauka, koja je rodila i odgojila takve svece i svetice.

Ili zar možda katolička Crkva nema duha milosrđa? Tä zar nije upravo katolička Crkva rodila n. pr. sv. Elizabetu, koja je, premda grofica, svojim rukama dvorila gubavce i cjelivala im rane, ili sv. Tomu iz Villanove, koji je i svoj krevet dao bijednicima, ili sv. Karla Boromejskog, koji je najdivniji primjer ljubavi prema okuženima, ili sv. Vinka Paulskog, kroz čije je ruke prošlo oko 30 milijuna franaka za siromahe. Ali ne samo ovi, nego se još hiljade i stotine hiljada ovakovih rodilo se u katol. Crkvi.

I još više. Kat. Crkva imade u svom krilu toliko družbi, koje njete ljubav prema bližnjemu. Da spomenemo samo neke: Kongregacija »sestara siromaha« opskrbljuje u 242 kuće 27 tisuća staraca i starica. Za sestre sv. Vinka Paulskog izjavio je inače protivnik katolicizma Jules Simon: »Sestre imadu 2.434 kuća, u kojima poučavaju 185 hiljada djece i njeguju u bolnicama preko 45.000 bolesnika. U Aziji i u Sjevernoj Americi imadu ove sestre 328 kuća. U njima uzgajaju 32.970 djece sviju narodnosti i sviju vjera, a u bolnicama i ubožnicama njeguju 79.900 ljudi i lijekovima opskrbljuju 2,947.000 bolesnika. A poput ovih rade i razne druge družbe tako, da je inače protivnik katoličke Crkve zloglasni Voltaire morao uskliknuti: »Ne da se zatajiti, da se narodi, koji su se odijelili od rimske (katoličke) Crkve, samo nesavršeno povađaju za velikodušnom ljubavi bližnjega«. A slobodni zidar dr. Oto Hesse-Am-Rhyn u svome djelu »Sramota moderne kulture« slavi kat. Crkvu, da se u tolikoj mjeri brine za bijedno čovječanstvo, koliko se nije brinula nijedna druga vjerska udruga«.

Ako se dakle još tko, pa bili to i adventisti, usude tvrditi, da katolička Crkva nema duha, onda takve tjera u laž sva dosadašnja povijest katoličke

Crkve. Tjeraju ih u laž toliki sveci, tolika udruženja i redovi, koji svi rade oko oplemenjivanja ljudskog duha i oko blaženja bijede bližnjega. Tjeraju ih u laž i sami protivnici katolicizma, koji su katoličkoj Crkvi dali tako divna svjedočanstva.

Ako se pak nađe i među katolicima nevaljanaca i teških grješnika, onda tome nije kriva kat. nauka i Crkva, nego oni sami, jer ne će da slušaju istinite nauke i ozbiljne opomene Crkve. Za takve vrijedi riječ proroka: »Da si išao putem Gospodnjim, za cijelo bi zauvijek ostao u miru«. Ovdje je vrijedno spomenuti riječi, što ih je napisao neki mladić, koji si je sam oduzeo život: »Godine živio sam prema načelima Crkvenima kao pobožan mladić i u tome sam nalazio beskrajno obilje utjehe i mira, ali zli drugovi doveli su me na put grijeha, pa sada više ne mogu da izdržim prigovore svoje savjesti — život mi je nesiguran«.

Adventizam dakle, koji uči, da Krist nije osnovao svoje Crkve i da svećenici nisu od Boga određeni, da budu posrednici između Boga i ljudi i da Crkva katolička nema pravog Kristovog duha, jest neistinit i lažan. To nam kaže i svjedoči i evanđelje i svi vijekovi kršćanstva i sva ostala povijest svijeta do današnjega dana.

2. Da li je papinstvo ustanovljeno od Isusa Krista ili od ljudi?

Adventizam se, kako već spomenusmo, oštro bori protiv papinstva nazivajući pače papu i antikristom. Dakako, da se katolička Crkva tom naučanju žestoko opire. I posve je razumljivo, da je ova borba veoma žestoka. Ako naime papinstvo nije osnovano od Krista, onda ga treba pobijati svim sredstvima, jer bi tada doista bila najsramotnija drzovitost izdavati se za namjesnika Božjeg Sina na zemlji. Ali, ako je papinstvo osnovano od Krista, onda je ono božanska ustanova,

onda čovjek nije slobodan, da se drži po strani, jer tada samo onaj pripada potpunoma Kristovu stadu, koji sluša i pokorava se pastiru, koga je Krist postavio, da pase cjelokupno njegovo stado.

Što je dakle s papinstvom? Odgovaramo:

Krist je osnovao papinstvo.

To nam ponajprije jasno i nedvoumno svjedoči sv. Pismo.

Bilo je to kod Cezareje Filipove. Kad je Krist zapitao apostole, što drže o njemu, tko je, odgovorio je Petar u ime sviju: »Ti si Krist, Sin Boga živoga«. Tada Petru odgovara Krist: »A ja tebi kažem: Ti si Petar, i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati. I tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga. Pa štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima; štogod razriješiš na zemlji bit će razriješeno i na nebesima« (Mt. 16, 13—19).

Ovo je mjesto sv. Pisma veoma snažno. Riječi su Gospodinove također tako jasne, da im se nitko ne može oteti.

Posve jasno kaže Gospodin, da on kani osnovati Crkvu. U toj Crkvi Petar će vršiti važnu službu. Ta služba stoji prema Gospodinovim riječima u tome, da će u njegovoj Crkvi Petar biti ono, što je stijena, temelj u kući. Od temelja pak imade zgrada svu svoju čvrstoću, stalnost i sigurnost. Ako nema temelja, nema ni zgrade. Crkva će dakle imati svu svoju snagu i čvrstoću od Petra. Posve je također jasno, da Petar može Crkvi, koju sačinjavaju ljudi, dati samo onda čvrstoću, snagu i jedinstvo, ako on imade vlast, da zapovijeda, nalaže, uči, kara i kažnjava, a drugi imadu dužnost, da se pokoravaju i slušaju. Drugim riječima: Jer je Krist odredio Petra da bude temelj njegove Crkve, dao mu je u Crkvi i vrhovnu vlast zapovijedati, učiti i upravljati.

Snagom dakle Kristovih riječi Petar je vrhovna glava Crkve. Što više Petar je tako nuždan Crkvi, da »vrata paklena« t. j. neprijatelji Krista i njegove istine ne će upravo zato nadvladati Crkve, jer je izgrađena na Petru, jer njom upravlja Petar.

Ali Petar je smrtan čovjek, a Crkva prema Kristovim riječima treba da ostane i traje do konca svijeta. Budući pak da je Petar nuždan za Crkvu, jer ju samo zbog njega »vrata paklena« ne će nadvladati, slijedi, da Petar mora u Crkvi živjeti do konca svijeta. Do konca pak svijeta može Petar, koji je smrtan, živjeti u Crkvi samo u svojim zakonitim nasljednicima, a ti nasljednici jesu rimski biskupi, sv. oci pape. Papa je dakle nasljednik sv. Petra i vidljivi vrhovni glavar Kristove Crkve na zemlji.

Da je Krist u svojoj Crkvi dao vrhovnu vlast Petru i njegovim nasljednicima, vidi se i iz riječi, što ih je Krist prije svoga uzašašća na Tiberijadskom jezeru rekao Petru: »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje«. Bez dvojbe riječi: jaganjci i ovce Kristove, označuju sve one, koji bilo kada budu vjerovali u Krista. Sve te dakle imade pasti, to jest s njima upravljati, Petar i njegovi zakoniti nasljednici.

Adventisti se pozivlju na sv. Pismo. Pa ih molimo, neka nam kažu, gdje je kod njih, u njihovom udruženju taj Petar, koji je od Krista dobio vlast da upravlja sa svima onima, koji vjeruju u Krista.

Adventisti kraj toga uvijek govore, da se za upoznavanje prave Kristove nauke moramo vratiti starome kršćanstvu prvih vijekova. Sasvim dobro. Pak hajde vratimo se onamo u najstarije doba, da vidimo, što su najstariji kršćani mislili o papinstvu. Oko god. 94. nastala je bila u kršćanskoj općini u Korintu neka svađa. I gle korintski kršćani ne dolaze pred apostola Ivana, koji je još živio u Efesu,

nego traže, da im raspru riješi rimski papa Klement. To je siguran znak, da je među kršćanima bilo uvjerenje, da je papa vrhovni glavar u Crkvi. Kad je opet u drugom vijeku nastala prepirka u Maloj Aziji o svetkovanju Uskrsa, opet je tu raspravu riješio rimski biskup papa Viktor. Svi su to riješenje primili. Znak je to, da su bili uvjereni, da je papa vrhovna glava u Kristovoj Crkvi.

U drugom vijeku sv. Irenej govori za rimsku Crkvu, kojom upravlja papa, ovo: »S ovom Crkvom radi moćnijeg prvenstva treba da je u vezi svaka crkva, to jest svi vjernici, jer je u njoj sačuvana apostolska predaja« (Hebr. III. 3, 1 s). U trećem vijeku govori Tertulijan, da je ugled rimskog pape takav, da njegov sud u stvarima vjere i ćudoređa priznaje cijela Crkva, to jest svekoliko kršćanstvo (Adv. Prax. c. 1). Jednako svjedočanstvo daje u istom vijeku i sv. Ciprijan († 258.). U 4. vijeku piše sv. Jeronim papi Damasu: »Združujem se u jedinstvu s Tvojom svetosti, to jest s Petrovom stolicom. Znam, da je nad onom stijenom sagrađena Crkva.« (Ep. 15, 2). Poznata je također riječ sv. Ambrozija: »Gdje je Petar, to jest rimski biskup, tamo je Crkva; gdje je Crkva, ondje nema smrti, nego život vječni« (In Ps. 40, n. 30).

Tako evo najbolji i najučeniji Kristovi sljedbenici iz prvih kršćanskih vijekova. Oni su zacijelo u prvim onim vijekovima iza Krista bolje poznavali Kristovu nauku nego adventisti, koji su se rodili u 19. vijeku. Ako dakle svi ovi kažu, da je papa na čelu Crkve, koju je osnovao Krist, onda bi im adventisti morali vjerovati, pogotovu kad sami adventisti kažu, da mi u današnjim danima imademo vjerovati ono, što su vjerovali kršćani prvih vijekova i kad sami priznaju, da je kršćanstvo do 4. vijeka ispravno shvaćalo Kristovu nauku.

Kao što u prva 4 vijeka, tako su rimski pape upravljali Kristovom Crkvom kroz sve vijekove do

današnjih dana. Da oni tu vlast vrše kao nasljednici sv. Petra i prema tome ugledom Isusa Krista, imade kroz sve vijekove nepregledno mnoštvo svjedoka najboljih kršćana, crkvenih učitelja i crkvenih sabora. Ne ćemo navoditi tih mnogobrojnih dokaza. Nama je ovdje tek stalo da adventistima pokažemo iz sv. Pisma i prva 4 vijeka kršćanstva, da su rimski pape uistinu Kristovi zamjenici na zemlji. To smo pak uistinu pokazali.

Papinstvo je dakle ustanovljeno od Krista i pape su vidljivi zamjenici Isusa Krista na zemlji. To je sveta istina, koju Krist hoće da mi priznajemo svojim umom i ispovijedamo svojim životom tako, da sv. Oca papu poštujemo kao vrhovnog glavara Crkve i pastira svega Kristovog stada, to jest učitelja i glavara sviju onih, koji hoće da budu uistinu pravi Kristovi učenici i sljedbenici.

Papinstvu dakle duguje čovječanstvo poštovanje. Što pak čine adventisti? Oni papu mrze na najodvratniji način. Što više adventisti nazivlju papu antikristom.

Na ovu sramotnu pogrdu adventizma moramo se ovdje obazreti.

Sv. Pavao, a osobito sv. Ivan u svome otkrivenju rišu antikrista kao biće, koje je puno svake zloće. Takva mjesta tumače adventisti o papi. Da je papa antikrist hoće da dokažu osobito iz odkrivenja gl. 13. U toj glavi spominju se dvije životinje, od kojih jedna dolazi s mora, a druga s kopna. S njima je označena neka protukršćanska i bezbožna sila. Orisavši ove zvijeri nastavlja apostol: »Ovdje je mudrost, tko ima pamet neka izračuna broj zvijeri, jer je broj čovjeka. I broj njezin je 666«. U vezi s ovim mjestom Otkrivenja treba ponajprije spomenuti, da je tumačenje ove knjige veoma teško i da se nijedno tumačenje ne može uzeti kao sigurno. Spomenut ćemo ipak neka općenitija tumačenja, da onda na koncu vidimo osebujnost adventističkog mudrovanja. Mnogi i protestanti razumijevaju pod prvom životinjom rimsko carstvo, a pod drugom pogansko svećenstvo, koje je tome carstvu služilo. Rimsko carstvo i pogansko svećenstvo bili su zakleti neprijatelji kršćanstva, koje im se nije htjelo pokoriti. U broju pak 666 vide mnogi ime Neronovo, na koje se spomenuti broj dade veoma zgodno svesti. Dobro je naime poznato, da u hebrejskom i grčkom jeziku imadu pojedina slova alfabeta posebno brojčano značenje. Ako dakle uzmemo ime Neron Cesar u židovskome alfabetu, dobit ćemo 666, jer N = 50, r = 200, o = 6, n = 50, C = 100, s = 60, r = 200, zajedno 666. Ovakve brojčane zagonetke bile su baš kod Židova veoma uobičajene, pak su stoga mnogi odmah došli na ime Neron Cesar. Broj dakle 666 imade da označuje nekog novog Nerona, koji se možda imade razumjeti pod Domicijanom. Budući pak da sv. Ivan ne govori samo o svome vremenu nego gleda do konca, tumače, da broj 666 označuje i budućeg Antikrsta, koji je dostojni nasljednik Neronov, čije ime broj 666 označuje.

Budući pak, da je Apokalipsa izvorno napisana grčki, držali su mnogi, da se broj 666 i prema tome ime apokaliptičke životinje imade odgonetnuti na temelju grčkih slova. Jedni su na ovoj pretpostavci došli do riječi Lateinos (grčki pisano) L = 30, a = 1, t = 300, e = 5, i = 10, n = 50, o = 70, s = 200, zajedno 666. Riječ »lateinos« označuje latinsko t. j. rimsko carstvo, koje će progoniti kršćanstvo (G. August Bisping, Erklärung der Apokalypse des Johannes, Münster 1876.).

Osebujnu odgonetku imadu dakako adventisti. Pod apokaliptičkom životinjom sa 7 glava i 10 rogova, dakle pod antikrstom, imade se razumjeti papa. Hoće da to dokažu time, što tobože postoji neka slika s papinskom tiarom i natpisom: Vicarius filii Dei = Zamjenik Sina Božjeg (gl. Heimbucher,

Methodisten, Adventisten usw .Regensburg, 1916. St. 55, 56). U latinskom pak alfabetu imadu slova, koja dolaze u spomenutom natpisu slijedeću vrijednost: C = 100, V = 5 ,L = 50, I = 1, D = 500. U natpisu »Vicarius filius Dei« nalaze se dva V = 10 (u latinskom u = v), šest I = 6, jedno C = 100, jedno L = 50 , jedno D = 500- ukupno 666. (Ostala slova riječi: Vicarius filii Dei, to jest: A, R, S, F, E, izostavili su adventisti). Dakle — zaključuju — papa je ona apokaliptička životinja, papa je antikrst. Drugi su opet adventisti tumačili, da broj 666 znači: Latinus rex sacerdos (latinski kralj-svećenik). Naime L = 50, I = 1, V = 5, X = 10, C = 100, D = 500- ukupno 666. Opet je dakle broj 666 simbol za papu — latinskog svećenika, kome će se kao kralju ljudi klanjati.

U slijepoj svojoj mržnji, nijesu dakako adventisti zapazili, da je njihovo tumačenje broja 666 posvema samovoljno i bez ikakve stvarne podloge. Ponajprije nikad se nijesu pomenuti izrazi (Vicarius filii Dei i Latinus rex sacerdos) upotrebljavali za papu. Papa dakako jest zamjenik Božjeg Sina na zemlji, jer vodi njegovu Crkvu, ali nikad nije na latinskom jeziku nosio spomenutog naslova. — Nadalje nikad nije papa posjedovao tiare s ovim naslovom. Nadalje adventisti pretvarajući u brojčanu vrijednost riječ »Vicarius fiiii Dei« lukavo su, ali nepošteno, ispustili slova: A, R, S, F, E, koja također u starorimskom brojenju imadu brojčanu vrijednost i to: A = 5000, R = 80, S = 90, F = 40, E = 250. Ako se uzmu u obzir i ova slova ne dobijemo tada broj 666 nego 5126. Nadalje je spomenuti i to, da apokalipsa nije pisana latinskim jezikom, nego grčkim, gdje slova imadu sasvim drugu brojčanu vrijednost nego u latinskom, a da i ne govorimo o tome, kako se i po priznanju samih protestanata 13. glava Otkrivenja, gdje je govor o apokaliptičkoj životinji, dakle o antikrstu, nikako

ne može spojiti s papinstvom, kakvo se je javljalo u svjetskoj historiji. (Gl. W. Müller: Offenbarung St. Johanni Mammingen 1910. s. 46). Na koncu nijedno tumačenje broja 666 nije potpuno sigurno tako, da ga mnogi danas uzimlju ne kao neko osobno ime, nego kao simbol sile, koja će se protiviti kršćanstvu. Značajno je dakle za moralnu i znanstvenu vrijednost adventizma, da je vođen samo slijepom mržnjom bez znanstvenog utvrđenja, uzeo kao dogmat svoga naučanja, da se apokaliptička životinja, koja označuje antikrista, imade odnositi na papu.

Zgodno bismo na ovo samovoljno i nečasno računanje i tumačenje broja 666 mogli odgovoriti ovako: Uzmemo li, da samo ona slova imadu brojčanu vrijednost, koja uzimlju adventisti, onda s pravom možemo reći, da je sv. Ivan pod onom opakom životinjom mislio upravo adventiste, koji se tumačeći i ovo mjesto apokalipse i druga mjesta sv. Pisma protiv Kristove istine lukavo služe lažima da zavaraju svijet. Uzmite naime rečenicu: **Adventizam laže na crkvu,** i dajte u njoj samo onim slovima brojčanu vrijednost, kojima daju adventisti u riječima: Vicarius filius Dei ili latinus rex sacerdos, onda ćete vidjeti, da dobijete broj 666.

3. Jedino crkveno učiteljstvo čuva i nepogrešivo tumači pravu Kristovu nauku.

I adventisti se slažu s nama, da je najvažnija stvar za svakog čovjeka, da spozna Kristovu istinu i da je u svome životu provodi. Ali pitanje je, tko nam čuva i tumači tu Kristovu istinu.

Adventisti govore da je sav izvor i sva podloga našeg vjerovanja samo biblija. Iz biblije, kako već spomenusmo, može po adventističkoj nauci svaki pojedinac, sam neposredno crpsti znanje o Kristu i njegovoj nauci.

Katolička se Crkva dakako s time ne slaže. Ona uči, da biblija kao takva ne može biti podloga vjerovanju, nego da je Krist svoju nauku povjerio svojim apostolima i predao ju svojoj Crkvi. Tu je Crkvu snabdio Krist posebnom odlikom, da povjerenu nauku uzmogne čuvati čistu i nepogrešivo je tumačiti. Kao što Crkva imade pravo, da čuva svu nauku, koju je Krist naučavao, tako dosljedno imade ona jedina i pravo i sposobnost da ispravno tumači i sveto Pismo. To evo kaže nauka o nepogrešivom učiteljstvu prave Kristove Crkve. Neposredni dakle izvor, neposredno pravilo o tome, što mi treba da vjerujemo, nije sv. Pismo, nego crkveno učiteljstvo.

Da vidimo, da li je tako.

Kako je naša tvrdnja istinita, potvrđuje nam ponajprije ova činjenica: Ukupni broj raznih kršćanskih sljedbi iznosi preko 100. Sve se te sljedbe, ma kako bile među sobom oprečne i protivne, pozivaju za svoje naučavanje na sv. Pismo i hoće da iz sv. Pisma dokažu istinitost svoje nauke. Sv. Pismo dakle, prepušteno samovolji ljudi, izrabljuju ljudi za najoprečnije bludnje. — Iz toga se očito vidi, da Krist nije mogao svoje nauke propustiti samovoljnom tumačenju ljudi, nego je morao osnovati učiteljstvo, koje će tu nauku moći nepogrešivo čuvati i obvezatno za sve jednako tumačiti.

Ovako bi Krist bio morao raditi već kao razuman čovjek. Nikako se naime kao razuman čovjek nije mogao zadovoljiti time, da svoju nauku ostavi ljudima u nekoliko spisa, iz kojih će oni po svome slobodnom istraživanju moći svašta izvući i naučati.

No tako je Krist morao raditi i kao svemogući Bog.

Kao Bog znao je Krist s jedne strane veoma dobro za kakve će protuslovne nauke kroz vijekove biblija biti navađana kao čvrsti i neoborivi dokaz. S druge opet strane moralo je Kristu biti veoma mnogo stalo do toga, da se njegova nauka uvijek održi čista i vazda da se pravo tumači. Tä sam kaže, da se od njegove nauke ne smije izgubiti ni jedna riječ te vjerovanje u sebe i u svoju nauku traži kao uvjet spasenja. Morao se dakle kao Bog pobrinuti za čistoću svoje nauke. Uz druge načine mogao se je pobrinuti zato, da se njegova nauka očuva čista i pravo tumači, i na taj način, da on sam, preko organa, koje je u svojoj Crkvi postavio za naučavanje svoje nauke, djeluje i njih u izvršivanju njihove službe očuva od bludnje.

Tako je on doista i učinio.

To vidimo jasno iz riječi samog sv. Pisma, kojih nitko ne može oprovrći.

Prije svoga naime uzlaza na nebo pozvao je Gospodin jedanaest učenika k sebi i odredio ih, da budu izvršioci crkvenoga učiteljstva. Sv. Matej naime u svome evanđelju piše: »Jedanaestorica učenika podoše u Galileju na goru, kamo im zapovijedi Isus. I kad Ga vidješe, pokloniše mu se. Tada pristupi Isus i reče im: Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Idite dakle i naučavajte sve narode učeći ih, da drže sve, što sam vam zapovijedio. I evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mat. 28, 16—20). Tada je bilo Kristovih pristaša preko 500 učenika. Između svih tih izabrao je Krist samo 11. I samo njima je dao vlast, da naučavaju njegovu nauku. Oni dakle sačinjavaju učiteljstvo njegove Crkve. Samo ovome učiteljstvu obećava on svoju pomoć do konca svijeta. O čitanju biblije ne govori Krist ništa. Slobodnom istraživaču biblije nije on u spoznavanju istine obećao svoje pomoći. Jasno se to vidi upravo iz toga, što se sve tolike oprečne sekte pozivaju baš na bibliju. No dok te po-

sebne pomoći u tumačenju svoje nauke nije ostavio samovoljnim istraživačima, ostavio ju je učiteljstvu svoje Crkve i to do konca svijeta. Ako dakle crkveno učiteljstvo štogod govori u nauci vjere i ćudoreda, tada govori čistu i pravu Kristovu istinu i nauku, tada je slobodno od svake bludnje, jer je s njime sam Krist.

Ovu nepogrešivost u pitanju vjere obećao je Krist učiteljstvu svoje Crkve i drugom zgodom. Bilo je to iza posljednje večere. Tada su bili prisutni samo apostoli i nijedan drugi učenik. Krist im tada reče: »Ja ću moliti Oca, i dat će vam drugoga tješitelja, da ostane s vama do vijeka, Duha istine. A tješitelj Duh Sveti, on će vas naučiti svemu i napomenut će vam sve, štogod sam vam rekao« (Iv. 14. 16, 26). I ovdje dakle obećaje Krist svojim apostolima, učiteljstvu svoje Crkve, Duha istine, koji će ih poučati u svemu, što je Krist učio i koji od njih do vijeka ne će otstupiti. Još dakle jednoć naglašujemo: Nije Krist obećao pomoć Duha svetog pojedinim istraživačima biblije, bili oni, kako vrijedni i pošteni, nego je takvu pomoć, Duha istine, dar nezabludivosti i nepogrešivosti u pitanjima vjere, obećao samo učiteljstvu svoje Crkve. Pred tim učiteljstvom ,dok nam čuva i tumači Kristovu nauku, moramo mi da odbacimo oholost svoga uma i u poniznosti prihvatimo ono, što nam predlaže na vjerovanje. Ali time se ne sagibljemo pred ljudima, koji su sami po sebi pogrešivi, nego se u duhu vjere prigibljemo pred Bogom istine, koji u svojoj svemoći i dobroti pogrešive ljude čuva od zabluda i to radi toga, da svatko uzmogne sigurno spoznati istinu i u njoj se spasiti.

I upravo zato što je u katol. Crkvi nepogrešivo učiteljstvo, samo je katol. Crkva ostala jedinstvena u Kristovoj vjeri, dok su izvan Crkve nastala najveća protuslovlja i protimbe u raznim i mnogobrojnim sljedbama, od kojih jedna naučava ono, što druga ruši.

Ovo nepogrešivo učiteljstvo uči nas Kristovu vjeru i tumači sv. Pismo. Biblija je pisana jezikom, kojim danas ne govori gotovo nitko. Izvorno je naime pisana jezikom hebrejskim, sirsko-kaldejskim ili aramejskim i grčkim. Danas vjernici čitaju bibliju samo u prevodu. Tko može vjerniku podati jamstvo i sigurnost, da je prevod uistinu ispravan? Tko od vjernika u tom pogledu vodi kritiku i kontrolu? Bog se je stoga sam morao pobrinuti za takvu ustanovu, koja će svakomu uvijek moći pružiti najčvršće jamstvo, da je neka knjiga u iistinu pravo sv. Pismo. Ta ustanova jest učiteljstvo Crkve.

Bibliju je nadalje teško razumjeti. U njoj se opisuju i pretpostavljaju običaji, odnošaji, nazori, koji su nama danas nepoznati i tuđi. Tä samo sv. Pismo kaže, da je u njemu mnogo toga teško razumjeti. Tako sv. Petar (II. 3, 16) doslovno kaže: »I dugotrpljivost Gospodina našega držite za spasenje kao što vam je i ljubezni naš brat Pavao po danoj mudrosti pisao; kao što i u svim poslanicama o tome govori. U njima su neke stvari teško razumljive, koje neuki i nestalni izvrću kao što i ostala Pisma na svoju vlastitu propast.« I opet u istoj poslanici gl. 1, 20. kaže: »A ovo najprije znajte, da se nijedno proroštvo Pisma ne smije tumačiti na svoju ruku«.

Najbolje svjedočanstvo, da je biblija teška za razumijevanje daju upravo razne sljedbe, koje, kako već rekosmo, naučavaju jedna protiv druge najprotuslovnije stvari, a za sve se to pozivaju na bibliju.

Ako je dakle biblija s jedne strane tako teška za razumijevanje, da se može na vlastitu propast zlorabiti, i ako smo mi s druge strane dužni vjerovati Kristovoj nauci, koja je sadržana u bibliji,

i to pod kaznom prokletstva, onda je jasno, da je Bog morao u svojoj Crkvi osnovati uredbu, koja će pravo tumačiti sv. Pismo. Ta uredba je nepogrešivo učiteljstvo.

4. Sveto Pismo i crkvena predaja.

Vidjeli smo, da je Krist svoju nauku povjerio svojim apostolima. Njima je ujedno naložio, da tu nauku čuvaju i da je svojim nasljednicima propovjedaju do konca svijeta. U tom naučavanju obećao je Krist apostolima i njihovim nasljednicima dar nepogrešivosti, jer je šiljajući ih u svijet rekao: Evo ja sam s Vama u sve dane do svršetka svijeta. Dakle, Krist će biti s njima dok budu propovijedali. On će bdjeti i paziti, da u razlaganju njegove nauke ne zablude. Kod crkvenoga dakle učiteljstva, koje je naslijedilo apostole, imade svaki kršćanin dužnost da pita, što treba o Kristu znati i vjerovati.

Ali nastaje pitanje: odakle crkveno učiteljstvo crpe sve ono, što nama predlaže na vjerovanje. Mi katolici odgovaramo: Dva su takva vrela: Sv. Pismo i crkvena predaja. Tu stvar tumačimo ovako: Krist je svoju nauku propovijedao svijetu i zapovijedio je apostolima, da tu nauku, što su je čuli, dalje propovijedaju širom svijeta. I doista, apostoli su otišli i propovijedali po raznim krajevima. Jedan dio ove nauke što su je čuli od Krista neki su apostoli i učenici po nadahnuću Božjem zapisali i to je Sv. Pismo. Drugi velik dio Kristovog naučanja nijesu zapisali, nego se je ta nauka onako, kako su je apostoli propovijedali, prenosili od usta do usta, od koljena na koljeno. Kasnije su dakako i tu nauku mnogi zapisali, ali, jer je nisu napisali Bogom nadahnuti pisci, ne zove se Sv. Pismo nego predaja. Katolička dakle nauka kaže: Nepogrešivo učiteljstvo crpa doduše ono što treba vjerovati iz biblije. Ali ono imade još i drugo vrelo, odakle crpe ono, što treba vjerovati, a to je predaja. Predaju

dakle sačinjava ona nauka, koju su apostoli od Krista čuli i po njegovu nalogu propovijedali, a nijesu je napisali; nauka, koja se je najprije pronosila od usta do usta, a istom kasnije je zapisana.

Ove katoličke nauke o predaji ne usvajaju adventisti. Oni, kako smo već spomenuli, tvrde, da uz Sv. Pismo ne postoji nikakva predaja, koja bi nam otkrivala Božju nauku. Predaju prema tomu kažu adventisti, treba zabaciti.

Međutim ova se adventistička nauka protivi ne samo uvjerenju čitave kršćanske nauke, nego i samome Sv. Pismu.

Uzmimo na pr. evanđelistu sv. Ivana. On na koncu svoga evanđelja izričito veli: »A ima i mnogo drugo, što je učinio Isus, no kad bi se sve to redom zabilježilo, mislim, da ni sâm svijet ne bi mogao obuhvatiti knjiga, koje bi se imale napisati.« Iz ovoga očito slijedi, da je Isus mnogo više učio i učinio, nego je zabilježeno u sv. Pismu. Ako pak to stoji, onda je također istina, da sv. Pismo nije jedini izvor, odakle možemo doznati, što je Krist činio i naučavao i da smo mi dužni vjerovati i držati o Kristu i ono, što nije o Isusu zapisano u sv. Pismu, ali nam je zasvjedočeno i zajamčeno vjerodostojnim svjedocima, da je to Isus doista naučavao i apostoli propovijedali.

Da je međutim predaja uistinu vrelo, odakle možemo crpsti spoznaju o Isusu Kristu, kaže sv. Pismo i izričito. Sv. Pavao kaže: »Tako dakle, braćo, stojte i držite predaje, koje naučiste ili propovijedanjem ili poslanicom našom«. (II. Kol. 2, 15). Dakle po apostolovim riječima uz pismenu nauku postoji i predaja i tu predaju moramo držati kao sigurno vrelo našega znanja o Kristu i objavljenoj istini. Kaošto sv. Pavao, tako govori i sv. Ivan: »Mnogo bih vam imao pisati, ali ne htjedoh papi-

rom i crnilom, nego nadam se, da ću doći k vama, i iz usta u usta govoriti, da radost vaša bude potpuna«. (II. Iv. 12). Sv. Ivan govorio je dakle nešto, što nije napisao, što se širilo kao njegova usmena nauka, što se prenosilo, predavalo od usta do usta, a što je ipak trebalo držati.

Da je predaja izvor Božje objave, vidi se također iz činjenice, što su evanđelja nastala nekoliko godina iza Gospodinove smrti. Krist sam nije ništa napisao, gdje bi bila sadržana njegova nauka. On je samo propovijedao. Pitanje je sada, odakle su prvi kršćani crpili svoje znanje i vjeru u Isusa Krista i njegovu nauku prije nego su nastala evanđelja. Odgovor je jasan. Oni su znanje o Kristu mogli crpsti jedino iz onoga, što su o Kristu pripovijedali vjerodostojni svjedoci, dakle jedino iz predaje.

Kako je kriva adventistička nauka neka nam svjedoči i ovo: Uz sadanje knjige sv. Pisma, za koje se priznaje, da su napisane pod utjecajem Duha Svetoga, imade i drugih knjiga, koje nisu sv. Pismo, a ipak su neki htjeli, da ih kao takve prikažu. To su t. zv. apokrifi. Pitanje je sada: tko će nam reći, koje su prave knjige sv. Pisma, a koje ne. U sv. Pismu ne ćemo o tome naći nikakvog dovoljnog dokaza. Da možemo razlučiti prave knjige sv. Pisma od nepravih, potrebna nam je predaja. To jest: mi držimo određene neke knjige za svete zato, jer već od apostolskog doba postoji za njih svjedočanstvo, koje se pronosilo od koljena na koljeno i došlo do nas. Mi dakle te knjige držimo svetima na temelju predaje, a ne na temelju samog sv. Pisma.

Nije dakle samo sv. Pismo izvor objavljene nauke nego i predaja, a adventisti, koji naučavaju protivno, protive se i samom sv. Pismu i crkvenoj starini.

5. Adventistička nauka o sakramentima.

Adventisti, kako već spomenusmo, zabacuju sakramenat potvrde, ispovijedi, svećeničkog reda. Ne priznavaju ni misne žrtve ni nerazrješivosti ženidbe. Neispravna im je i nauka o krštenju. Prođimo njihovu nauku o sakramentima redom.

a) A d v e n t i s t i i k r š t e n j e.

Za krštenje uče adventisti, da se imade dijeliti jedino odraslima i to pognjurivanjem.

Na to odgovaramo:

α) K r s t d j e c e j e s t p o s v e o p r a v d a n. Da je krst djece opravdan govori nam ponajprije zapovijed Gospodinova izrečena Nikodemu: »Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne će ući u kraljevstvo nebesko« (Iv. 3, 5). Kako se vidi, ova je zapovijed izrečena općenito, za sve. U njoj su dakle uključena i djeca. Ovu Kristovu zapovijed dobro je shvatila najstarija Crkva te krst djece smatrala potrebnim i valjanim. Već Origen (185—254) kaže: »Od apostola primila je Crkva predaju, da krsti djecu«. Sv. Augustin također na više mjesta kaže, da je Crkva preuzela krštenje djece od apostola i Krista. Sv. Pismo nam također barem uključivo svjedoči, da je krst djece opravdan. Čita se u Djel. apost. (16, 15) za sv. Pavla, da je u Filipima pokrstio skrletaricu Lidiju i cijelu njezinu kuću. Jednako je sv. Pavao u Filipima pokrstio tamničara i cijeli njegov dom. (Dj. A. 16, 33). Svatko može razumno pretpostaviti, da je u spomenutim kućama za sigurno bilo i djece, te da su dosljedno i ona pokrštena. Odatle je jasno, da je krst djece posvema opravdan. Ili zar da je više u skladu s Kristovom naukom adventistička praksa od nekoliko stotina godina, nego li tisućgodišnji običaj Kat. Crkve? Zar je prava Kri-

stova nauka spavala i bila pokopana, dok nisu došli adventistički vođe Miller i »sestra« Whitte?

β) Krst polijevanjem, protiv kojeg također govore adventisti, jest isto tako od početka u Crkvi bio smatran posvema valjanim. Iako je krst općenito do 13. vijeka podijeljivan uronjivanjem, ali opet stoji i to, da se je već i u najstarije vrijeme krštavalo i polijevanjem. Tako knjiga »Didache« ili »nauka dvanaest apostola« (7 gl.) koja potiče iz prvog vijeka kaže: »Krstite u živoj (t. j. u tekućoj) vodi. Ako nemaš žive, krsti u drugoj vodi. Ako pak nijedne nemaš u dovoljnoj mjeri, izlij tri puta vode na glavu u ime Oca, Sina i Duha Svetoga«. Tako je evo već u apostolsko doba krštenje polijevanjem bilo smatrano posvema valjanim. Nadalje je iz spisa najstarijih sv. otaca i crkvenih sabora očito, da je krst bolesnicima (clinicis) podijeljivan polijevanjem. Ako su ovakvi ozdravili, nikad nijesu ponovno krštavani. Nije li to opet znak, da je krštenje polijevanjem bilo smatrano posve valjanim? Ili opet zar današnji adventisti, koji su nastali 18 vijekova iza Krista, znadu bolje duh Kristov i apostola, nego li je to znalo prvo kršćansko doba?

Ova najstarija nauka i praksa Crkve imade međutim nesumnjivi oslon i u Sv. Pismu. Djela apostolska govore nam, da su apostoli na Duhove pokrstili u Jeruzalemu 3000 ljudi, (Dj. Ap. 2, 41) drugom opet zgodom 5000 ljudi. Tko će razumno ustvrditi, da su sve ove hiljade bile krštene uronjivanjem, pogotovo kad se uzme, da je u Jeruzalemu bilo samo malo vode. Ljudi su se služili cisternama, a kraj toga je onuda proticao samo maleni i neznatni potočić Siloe.

Krst polijevanjem jest dakle valjan i on potječe iz najstarijeg doba.

b) Adventisti i sv. potvrda.

Sv. Potvrdu su po Kristovu nalogu dijelili već apostoli. U 8. glavi Djela Apostolskih stoji, da je u Samariji đakon Filip pokrstio one, koje je obratio na kršćanstvo. Kad su pak apostoli, koji su bili u Jeruzalemu za to čuli, odaslaše u Samariju Petra i Ivana. O tom nam doslovce govori Sv. Pismo ovako: »Ovi došavši pomole se za njih, da prime Duha Svetoga, jer još ni na jednog od njih nije došao, nego su bili samo kršteni u ime Gospodina Isusa. Tada staviše ruke na njih i primali su Duha Svetoga (Gl. 8, 15—17). Vidimo dakle, da su ovdje apostoli obavili jedan obred, koji je različan od krštenja i da su preko toga obreda krštenici dobivali Duha Svetoga. Apostoli zacijelo nijesu to činili na svoju ruku, nego zato, jer su tako bili poučeni od Krista. Postoji dakle zaseban obred različan od obreda krštenja, po kojem se onima, koji su kršteni daje snaga Duha Svetoga, da budu jaki u ispovijedanju svoje vjere. Drugim riječima postoji sakramenat sv. potvrde.

Potvrdu kao sakramenat priznavaju i najstariji sv. Oci. Tako sv. Ciprijan, Tertulijan, Ćiril Jeruzalemski i drugi. Svi su ti živjeli za prva 4 vijeka, dakle u doba, za koje i adventisti priznavaju, da se kršćanstvo nije iznevjerilo Kristovu duhu. Evanđelje dakle i najstarije kršćanstvo tjera adventiste u laž, kad kažu, da ne postoji sakramenat sv. potvrde.

c) Oltarni sakramenat adventisti priznavaju, ali ga nažalost nemaju. A nemaju ga ponajprije zato, jer među njima nitko nema vlasti, da ga učini. Presveti naime oltarni sakramenat stoji u tome, da se pod prilikama kruha i vina nalazi nazočno pravo tijelo i prava krv Gospodina našega Isusa Krista. A tko može kruh pretvoriti u tijelo, i vino u krv Kristovu? Odgovor je jasan.

To može samo onaj, koji imade vlast od Krista. Krist je pak tu vlast dao Apostolima i njihovim nasljednicima, kad je na posljednjoj večeri iza pretvorbe kruha i vina u svoje tijelo i krv rekao apostolima: »To činite meni na spomen«. Samo onaj dakle, koji imade valjani svećenički red, što ga je primio od pravog, valjanog kršćanskog biskupa može pretvoriti kruh u tijelo i vino u krv Kristovu. Budući pak, da adventisti nemaju valjanih, pravih svećenika, nemaju ni valjane pretvorbe kruha u tijelo Kristovo i vina u njegovu krv. Drugim riječima kod njih nije Krist prisutan pod prilikama kruha i vina.

Kraj toga su adventisti pali još u jednu zabludu. Oni u službi Božjoj upotrebljavaju bezalkoholno vino. To je pak nevaljana tvar za pretvorbu. Za pretvorbu treba upotrijebiti onakvu tvar, kakvu je upotrebio Krist. On je pak upotrebio pravo vino s alkoholom. Uopće vino, koje nema alkohola ne može se zvati vino u pravom smislu riječi.

d) Sakramenat pokore.

Sv. Pismo jasno govori o ustanovljenju sakramenta pokore. U veče na dan svoga uskrsnuća pojavi se Isus među svojim učenicima te im reče: »Mir vam! Kao što je Otac poslao mene i ja šaljem vas. Rekavši ovo, dahnu i kaže im: Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani« (Iv. 20, 19—23). Krist dakle daje apostolima i njihovim nasljednicima izričitu vlast opraštati grijehe, ali im daje vlast i zadržati grijehe, to jest ne otpustiti ih. Hoće li pak apostoli da znadu, da li je netko vrijedan oproštenja ili ne, moraju znati, što je taj čovjek sagriješio, moraju znati njegovo duševno stanje. A jer to svećenik, nasljednik apostola, ne može znati osim ako mu griješnik sam kaže, slijedi, da se griješnik mora ispovijediti.

Ispovijed je dakle ustanovljena od Isusa Krista i u njoj svećenik, vlašću dobivenom od Krista, i u Kristovo ime, oprašta grijehe svima onima, koji se iskreno i valjano ispovijede. Postoji dakle sakramenat pokore ustanovljen od Isusa Krista.

No da je Isus ustanovio sakramenat pokore, govori nam ne samo sv. Pismo nego i najstarije kršćanstvo.

U 1. vijeku čitamo u knjizi Didache gl. 4. 14. (Nauka dvanaest apostola) ovo: »U crkvi ćeš ispovijediti svoje grijehe, niti ćeš k molitvi pristupiti u zloj savjesti.« I opet gl. 14. 1: »U nedjelju pak sakupljeni lomite kruh i dajte hvalu iza kako ste grijehe svoje ispovjedili, da bude čista vaša žrtva.« Sv. Klement rimski piše: »Štogod smo sagriješili i učinili — za to molimo oproštenje. Bolje je naime čovjeku ispovijediti svoje grijehe, nego otvrdnuti srce svoje.« (Iz poslanice Kor. 51. 1, koja je pisana oko g. 96.). Pastor Hermae (iz drugoga vijeka) kaže: »Bog i Gospodin naš — ne sjeća se nepravde onih, koji ispovijedaju grijehe svoje, nego biva milostiv.«

Ova su svjedočanstva najstarija, pak ih neka dobro pročitaju adventisti, kod niječu sakramenat sv. pokore i kažu, da se nauka kat. Crkve udaljila od vjere prvih vijekova.

e) Zadnja pomast.

Adventisti imadu doduše među svojim obredima mazanje bolesnika uljem, ali to ne drže sakramentom.

No da je Krist uistinu ustanovio obred, u kojem se bolesnici mažu uljem, ali tako, da je s tim skopčano ulijevanje milosti, te dosljedno da je taj obred pravi sakramenat, vidi se iz poslanice sv. ap. Jakoba: »Boluje li tko među vama. neka dozove svećenike crkvene, i neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje. I molitva vjere spasit će bolesnika, i ako je učinio grijehe oprostit će mu se«

(Jak. 5. 14, 15). Kod prvih kršćana postojao je dakle obred za bolesnike, koji je sastojao iz mazanja sv. uljem i molitava, a u dušu je ulijevao milost i uništavao grijeh. Ovaj obred dakako obavlja ne običan vjernik nego svećenik i to u ime Isusovo. Nije dakle mazanje bolesnika — kako hoće adventisti — obred bez ikakvog sadržaja, nego se njime daje i ulijeva posvećujuća milost, koja čovjeka u posljednjim časovima jača i krepi protiv sviju napasti. Mazanje uljem jest dakle pravi sakramenat.

Adventisti dakako toga sakramenta ne priznaju, ali da ga i priznaju, oni toga sakramenta ne bi mogli imati, jer nemaju svećenika, koji jedini mogu valjano dijeliti taj sakramenat.

f) Svećenički red.

Krist je svećenik. On je bio prvi i najveći svećenik Novoga Zavjeta. Svećenik je onaj, koji imade moć i zadaću, da Bogu prinosi žrtvu. Na križu žrtvovao se Krist krvnim načinom, a na posljednoj večeri nekrvnim načinom nebeskom Ocu kao pomirna žrtva za grijehe svijeta. Na posljednjoj večeri dao je svojim apostolima vlast, da prinose i žrtvuju njegovo tijelo, jer je prinijevši žrtvu t. j. pretvorivši kruh u svoje tijelo i vino u svoju krv rekao: »Ovo činite meni na spomen«.

Sakramentom sv. reda prelazi od apostola na biskupe i svećenike kat. Crkve uz druge vlasti i vlast na tijelo i krv Kristovu. Nije Krist tu vlast dao svim učenicima i svim vjernicima. Krist je odabrao samo apostole i samo njima i njihovim nasljednicima dao je tu vlast. Ne postoji dakle u Crkvi općenito svećenstvo tako, da bi svaki pojedinac bio svećenik. Po odredbi Kristovoj u Crkvi mora da bude posebni svećenički stalež od Boga određen. Kraj toga svećenik ne može biti izabran od općine nego od Boga. Isto tako svećeničku vlast ne dobiva svećenik od svoje općine nego od Boga. Od

Boga pak dobiva svećenik tu vlast polaganjem ruku i molitvom biskupa u sakramentu svećeničkog reda.

Podijeljivanje ovog sakramenta jasno nam je zasvjedočeno u knjigama Novoga Zavjeta. U Djelima Apostolskim čitamo, da su apostoli polaganjem ruku izabirali i postavljali svećenike te ih stavljali u crkvenu službu (Dj. Ap. 6, 6, 14, 23). Sv. apostol Pavao pak piše Timoteju ovako: »Zato te opominjem, da ponovno raspiriš milost, koja je u tebi polaganjem ruku mojih«. — Dakle polaganjem ruku postaje netko svećenik i kod toga polaganja dobiva milost. Ne može dakle netko postati svećenik, ako nije rukopoložen od nasljednika apostola, koji tu vlast imadu od Krista. Svećeničko ređenje jest dakle sakramenat i nitko ne može biti svećenik, koji nije ređen od apostolskog nasljednika — biskupa.

Samo oni svećenici, koji su u taj stalež postavljeni svetim redom, koji su primili od apostolskih nasljednika - biskupa, jesu oni, na koje se odnose Kristove riječi: »Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem Vas«. Samo ti svećenici imadu pravo pretvarati kruh u tijelo i vino u krv Kristovu i samo ti svećenici imadu pravo praštati grijehe i pravo propovijedati. Samo za takve svećenike vrijedi Kristova riječ: »Tko Vas sluša, mene sluša. Tko Vas prezire mene prezire«. Sve ovo vrijedi za svećenike u kat. Crkvi, jer oni po svetom ređenju imadu neprekinutu vezu do apostola, a preko apostola do Krista.

Posve je dakle očito, da oni, koji kod adventista vrše bilo kakvu svećeničku službu, nemaju zato od Boga nikakva prava ni vlasti.

Adventisti dakle, koji niječu svećeničko ređenje kao sakramenat, odalječuju se od nauke sv. Pisma.

Ali zabacujući sakramenat reda, prerezali su nit, koja spaja čovjeka s Bogom, jer bez svećenika nema žrtve, nema ispovijedi, nema sakramenta oltara, zadnje pomasti i t. d.

g) Ženidba.

Ženidbu označuje sv. Pavao u 5. glavi poslanice na Efežane kao »veliku tajnu«, kao veliku svetu stvar, kao sliku sjedinjenja Krista s Crkvom. Sjedinjenje Krista s Crkvom imade kao učinak milost i posvećenje, koje Krist preko Crkve izvodi na ljudima. Budući dakle da je ženidba slika sjedinjenja Krista i Crkve, koja rada milosti, slijedi da i ženidbena veza između muža i žene proizvodi milost i posvećenje ženidbenih drugova. No milost proizvesti može obred, kojim se stupa u ženidbenu vezu, jedino snagom, koja mu je dana od Krista. Krist je dakle osnovao ženidbu, i ona je pravi sakramenat.

Ta je ženidba nerazrješiva. Očito i jasno kaže Krist: »Svaki koji otpusti svoju ženu i oženi se s drugom, čini preljubu, i koji se oženi s otpuštenom, čini preljubu« (Lk. 16, 8). I opet: »I ako žena ostavi muža svoga i uda se za drugoga, čini preljubu« (Mk. 10, 12). Nikad se dakle prava ženidba ne može razriješiti. U teškim slučajevima, napose u slučaju preljuba, dozvoljena je rastava od stola i postelje, ali ženidbeni vez i tada ostaje tako, da se rastavljena žena ne može zakonito udati niti rastavljeni muž zakonito oženiti. To očito kaže Božanski Spasitelj riječima: »Tko se oženi s otpuštenom, čini preljubu« (Mt. 19, 9).

Adventisti dakle, koji dopuštaju razvod braka ne poštuju Sv. Pisma ni Kristove odredbe te su jednaki svim onim otpadnicima od kat. Crkve, koji su izgubili pravi Kristov duh i zabacili pravu Kristovu nauku.

5. Adventisti i čašćenje Marije.

Adventisti zabacuju štovanje Bl. Dj. Marije, premda je to štovanje tako staro kao i kršćanstvo. Štujući Bl. Dj. Mariju slijedi katolička Crkva samo volju Božju, koja nam je jasno objavljena.

Bog je prvi počastio Mariju, jer je k njoj poslao anđela s riječima: »Zdravo, milosti puna«. Vječni Otac odabrao je Mariju za majku Sina svoga i spasitelja našega. Časteći Mariju idemo tragom sv. Elizabete, za koju govori sv. Pismo da je pozdravila Mariju riječima: »Ti si blažena među ženama«. — Katolička Crkva štujući Mariju ispunja samo proročanstvo, koje je, kako nam govori sv. Pismo, izrekla sama Bl. Dj, Marija riječima: »Gle od sada će me blaženom zvati svi naraštaji«.

Naše štovanje Bl. Djevice Marije nije dakle samovoljno niti proizlazi iz odredbe ljudi nego iz volje Božje. Ta je volja očita u sv. Pismu. Upravo su sv. evanđelja, koja adventisti kažu da poštuju, oni svjedoci, koji nam pripovijedaju o prvom i najvećem Marijinom štovanju, o štovanju Oca, koji k Mariji šalje anđela, da ju pozdravi, o štovanju Sina, koji Mariju ljubi kao svoju majku, od nje prima zemaljski život, njezina krv je i njegova krv, kao dijete počivao je na njezinom srcu, a umirući na križu brine se za svoju majku povjeravajući ju svome ljubljenom učeniku Ivanu. Sveta evanđelja govore nam o ljubavi Duha Svetog, koji izabire Dj. Mariju svojom zaručnicom i na čudesan svrhunaravan način izvodi u njezinom krilu začeće Sina Božjeg: »Duh će Sveti doći na Tebe i sila će Te Svevišnjeg osjeniti«.

Štovanje, koje je dalo Bl. Dj. Mariji presveto Trojstvo, bilo je veliko. Zar i mi slabi stvorovi nijesmo dužni da najtoplije i najnježnije štujemo i ljubimo onu, koju je sam Bog tako štovao i ljubio? Zar nije naša sveta dužnost da svim silama radimo,

da se što savršenije ispune riječi Marijine: »Gle od sada će me zvati blaženom svi naraštaji«. Tä nije tih riječi Marija rekla sama od sebe, nego Bogom nadahnuta. Božja je dakle volja, da štujemo Mariju. — Tu volju Božju, koja se jasno objavila u sv. Pismu, dobro su upoznali prvi kršćani te Mariju štovali odmah od početka. Tako drži već Bl Dj. Mariji hvalospjev učenik sv. apostola Ivana sv. Ignacije antiohijski. Sv. Justin, starokršćanski mučenik i filozof najstarijeg kršćanstva naziva Evu majkom smrti, a Mariju majkom života. Za njime se povode drugi crkveni učitelji stare kršćanske Crkve: Atanazije, Ephrem, Bazilije, Gregorije nazianski, Epifanije, Ambrozije, Augustin, Krisostom i pregolemo mnoštvo drugih, koji ne smažu riječi da izraze svoju ljubav i štovanje Bl. Djev. Mariji.

Ako adventisti kažu, da imademo samo ono držati, što je u sv. Pismu i o čem nas poučava stara kršćanska Crkva, evo neka vide, što ti svjedoci, na koje se pozivlju, kažu. Jest nauka je evanđelja i najstarijih učitelja kršćanstva, da je Marija vrijedna našeg štovanja, jer je ona prečista i bezgriješna majka Sina Božjeg, pomoćnica i saradnica kod našeg otkupljenja te milostiva naša posrednica sada na nebesima.

6. Adventisti i štovanje subote.

Adventisti sedmoga dana, kako smo vidjeli, upravo fanatički udaraju protiv slavljenja nedjelje i traže da se uvede štovanje subote. — Za svoju tvrdnju pozivaju se adventisti na starozavjetnu odredbu Božju. No adventisti zaboravljaju, da su neke starozavjetne odredbe takove, da izviru iz naravi ljudske, te prema tome ostaju i u novom zavjetu, a neke su opet takove, da vrijede samo za židovski narod. Među takove obveze, koje vrijede samo za Židove, spada i štovanje subote. Da je tome uistinu

tako, pokazuje nam Novi zavjet. Sv. apostol Pavao u poslanici na Kološane izričito kaže: »Neka vas dakle nitko ne napastuje za jelo, ili za piće, ili za koji blagdan, ili mlad, ili za subote, što je sjena budućih stvari« (2, 16, 17). Po Pavlovoj dakle nauci nijesu se kršćani dužni držati ni židovskih propisa glede jela ni propisa glede svetkovanja subote. Što više sv. Pavao oštro kori Galaćane, što se svetkovanjem starozavjetnih svetkovina vraćaju u staro ropstvo. Izričito kaže: »A sada, kad ste Boga upoznali, kako se vraćate na slaba i bijedna počela... Obdržavate dane i mjesece i vremena i godine. Bojim se za vas, da se nisam možda uzalud trudio za vas«. (Gal. 4, 9, 10.) Pod »danima« očito se imadu razumijevati subote. Svih se tih starozavjetnih svetkovina, po nauci Pavla, dakle i subote valja ostaviti, jer je cijeli Stari Zavjet samo sjena Novoga Zavjeta, pa tako je i subota samo sjena, slika kršćanske nedjelje. Kad bi adventisti bili dosljedni, onda bi morali zadržati sve starozavjetne židovske svetkovine i propise za jelo.

U Starom Zavjetu bio je Bog odredio štovanje sedmoga dana, to jest subote, kao spomen na svršetak stvaranja svijeta. Važnije od stvaranja jest otkupljenje. Otkupljenje je pak dovršeno na onaj dan, kad je Spasitelj svladao smrt, vraga i grijeh, t. j. na dan njegva uskrsnuća. To je unutarnij razlog, zašto je pretkršćansko štovanje subote prešlo u štovanje nedjelje.

Vidimo stoga, da su kršćani, što više sami apostoli, odmah od početka štovali nedjelju. Valjda će adventisti dopustiti, da su apostoli i oni prvi kršćani bolje poznavali Kristov duh i namjere nego oni. Tako se sv. Pavao u prvi dan u tjednu (dakle u nedjelju) sastaje u Troadi s kršćanima kod lomljenja hljeba (Djel. Ap. 20, 7). — Jednako nalaže kršćanima, da u prvi dan tjedna (dakle u nedjelju, a ne u zadnji dan tjedna, to jest subotu) sabiru mi-

lostinju (I. Kor .16. 2;. Didahe ili nauka dvanaest apostola (nastala u 1. vijeku) kaže u 14. glavi: »Na dan Gospodnji treba da se sastanete, da lomite kruh i slavite euharistiju, nakon što ste svoje grijehe priznali, da vaša žrtva bude čista«. Nadalje »dan Gospodnji« nikad medu prvima kršćanima nije značio subotu nego onaj dan, na koji je Gospodin učinio najveće čudo, te svojim vlastitim uskrsnućem dovršio otkupljenje.

Drugi jedan najstariji spis iz godine 96—100. pr. Krista, t. zv. »Barnabina poslanica«, kaže u vezi s proročkim mjestom Izajinim: »Mlađ, subotu i druge svetkovine ne trpim više«, u gl. 15. ovako: »Zato mi radosno svetkujemo osmi dan, na koji je i Isus uskrsnuo.« Ovdje je dakle očito svetkovanje nedjelje istaknuto u opreci prema svatkovanju subote, te je ujedno označen i razlog toga, naime Gospodinovo uskrsnuće, koje se zbilo prvi dan iza subote. Slično nam svjedočanstvo daje antiohijski biskup sv. Ignacije († 107.) u poslanici kršćanima u Magnesiji (gl. 9): »Oni, koji su u starim okolnostima bili (t. j. Židovi), a sada se obratili k novoj nadi (t. j. postali kršćani), ne obdržavaju više subote, nego svoj život upravljaju prema danu Gospodnjem, na koji je i naš život kroz Njega i Njegovu smrt proklicao«. Sv. Justin Mučenik († 165.) piše u svojoj prvoj Apologiji gl. 67 ovako: »Mi se sršćani na nedjelju sastanemo svi zajedno, jer je to dan, na koji je naš otkupitelj Isus Krist uskrsnuo od mrtvih«.

To su evo jasna i neoboriva svjedočanstva, da su prvi kršćani slavili ne subotu nego nedjelju. Ako se pak spominje, da je sv. Pavao na subotu zalazio u židovske sinagoge, onda to nipošto nije u opreci s ovim što smo do sada rekli. Sv. Pavao nije to činio zato, jer bi i sam štovao subotu, nego zato, jer je htio obratiti Židove, pak ih je posve prirodno

tražio onda, kada su se oni skupljali, a to je bilo na subotu.

Nije dakle, kako hoće adventisti, svetkovanje nedjelje uveo u 4. vijeku papa, nego su kršćani od apostolskih vremena činili tako i to zato, što je taj dan Krist uskrsnuo iz mrtvih i Duh Sveti sišao nad Apostole. U 4. vijeku, kad je Crkva iza progonstva dobila slobodu, dogodilo se samo to, da je Crkva počela izdavati propise o svetkovanju nedjelje, koju su međutim vjernici slavili već od apostolskog doba.

7. Adventisti i posljednje čovječje stvari.

Ono, po čemu su adventisti osebujna sekta, jest upravo njihova nauka o posljednjim čovječjim stvarima. Nauka naime o tome, kada će doći Krist i biti sudnji dan, te što će se iza toga dogoditi s dušama pravednika i grješnika. U odgovoru na ovo pitanje zapali su adventisti u velike zablude. Spomenut ćemo ih redom.

a) Kad će po drugi put doći Krist ili kada će biti sudnji dan?

Vidjeli smo, što adventisti uče o Kristovu dolasku. Jedni su htjeli točno odrediti dan drugog Kristova dolaska, a drugi tek općenito kažu, da je taj dolazak veoma blizu. Uvjerenje o skorom Kristovu dolasku svojina je sviju adventista. Za svoje uvjerenje adventisti se pozivlju na sv. Pismo. Od velikog je dakle značenja, znati, što sv. Pismo uči o času, kad će biti sudnji dan i o znakovima, koji će ga preticati.

Ni na kojem mjestu sv. Pisma ne nalazimo točnih oznaka o vremenu, kada bude svršetak svijeta.

Što se ponajprije tiče Starog Zavjeta treba reći, da je pogled sviju starozavjetnih pisaca bio uperen prema Kristu. Krist je središnja točka gle-

danja starozavjetnih proroka. Stoga se sva starozavjetna pisma u prvom redu odnose na budućeg Mesiju, spasitelja i otkupitelja Izraelova. Proroštva su se odnosila na vremensko povjesne stvari samo toliko, u koliko su proricala sudbinu izabranog naroda, Mesije i njegove Crkve. No imade i u Starom Zavjetu proroštva, koja se odnose na konac svijeta. Tako se dobre slike i prikazi svršetka svijeta nalaze kod Izaije, Ezekijela, Daniela, Joela, Sofonije, Habakuka, Malahije i u mnogim psalmima.

Izaija, najveći prorok Starog Zavjeta, koji je djelovao oko 700. godine prije Krista, zapisao je veličajno i općenito proročanstvo o svršetku svijetea (Iz. 24, 16—23; 27, 1; 63, 1—6; 65, 1—17 i 66, 15). Sadržaj je ukratko ovaj. Bog će održati sud nad svojim neprijateljima, on će ukrotiti sotonu, ubit će antikrista, spalit će svijet u vatri i urediti novi svemir dobrima za blaženstvo, a zlima na muku. Drugi proroci izbliže odreduju ovu općenitu Izaijinu sliku svijeta. Tako Joel (800. g. pr. Kr.) u gl. 2, 6—10, 3, 12; Sofonija (oko 635. g. pr. Kr.) u gl. 1, 14—18; Habakuk (oko 645. g. pr. Kr.) u gl. 3, 1—7; Ezekijel (oko g. 600. pr. Kr.) u gl. 38 i 39; Malakija (oko 420. g. pr. Kr.) u gl. 3, 2 i 4, 1—2; Danijel († oko 550. g. pr. Kr.) (omiljeli prorok modernih sektaraca) opširno opisuje u gl. 7 pojavu antikristovu, o kojoj govori Izaija. No ni kod kojeg od tih proroka nema nikakvog pokušaja, da tačno označe ili izračunaju vrijeme i čas konca svijeta.

Još je zanimivije, što o svršetku svijeta uči Novi Zavjet. Od evanđelista govori o koncu svijeta sv. Matej u gl. 24, Marko u gl. 13 i Luka u gl. 21. Ove glave sadrže Gospodinov govor o razorenju Jeruzalema, svršetku svijeta i Kristovu drugom dolasku na koncu svijeta.

Što dakle kaže Gospodin o koncu svijeta? Gospodin je apostolima koji mu pokazivaše zgrade hramske prorekao razorenje hrama u Jeruzalemu. Iza toga, kad je naime Spasitelj došao s učenicima na maslinsku goru i oni posjedali naprama hramu te se zagledali u hram i grad, što je pred njima ležao u sjaju i slavi, zapitaše učenici Gospodina: »Kaži nam kad će to biti? (to jest razorenje Jeruzalema) i koji je znak Tvoga dolaska i svršetka svijeta« Mat. 24, 3).

Gospodin sada govori i o svršetku svijeta i o propasti Jeruzalema. Iz samog Gospodnjeg govora jasno je, što se odnosi na propast Jeruzalema, a što na svršetak svijeta. O razorenju Jeruzalema govori Gospodin kao o nečemu, što je blizu, što će doživjeti još Kristovi suvremenici: »Zaista vam kažem: Ovaj naraštaj ne će proći, dok se ovo sve ne zbude.« (Mat. 24, 34.) I još dodaje: »Nebo će i zemlja proći, ali moje riječi ne će proći.« (Mat. 24, 35.) Nije to ista stvar s onim, što Gospodin govori o sudnjem danu. Prije sudnjeg dana zbit će se veliki događaji, o kojima govori Gospodin. Iza tih događaja kao predznaka sudnjeg dana, doći će sam sudnji dan, ali kada, toga nitko ne zna, jer Gospodin ne kaže, da će iza tih znakova odmah, neposredno doći svršetak svijeta. Šta više sam Spasitelj izričito kaže: »O danu onom i času nitko nezna, ni anđeli nebeski, nego samo Otac moj.« (Mat. 24, 36.) Znanje i proračunavanje sudnjeg dana oštro je također Gospodin osudio, kad učenicima na pitanje: »Hoćeš li u ovo vrijeme obnoviti kraljevstvo Izraelovo?«, odgovara: »Nije vaše, da znadete vremena ili časove. koje je Otac odredio vlašću svojom.« (Djel. Ap. 1, 6, 7.)

Evanđelje nam dakle ništa točno ne govori o drugom Kristovom dolasku.

Zato dobro kaže sv. Toma Akvinski († 1274.): »O času sudnjeg dana nitko ne može ništa znati, niti po svome razumu niti po objavi. Jer Krist je u ovom obziru prema svojim apostolima izričito otklonio svaku pouku (Dj. Ap. 1, 7) a o onom, što nije htio saopćiti apostolima, nikakvog saopćenja ne će dati ni drugima. Tako je on izjavio i zato su do današnjeg dana pronađeni kao krivi račundžije svi oni, koji su htjeli proračunati ono vrijeme«. (Disp. 43 qu. 1. a. 3. Sol. 2.)

Izvještaj evanđelja o sudnjem danu nadopunjen je poslanicama sv. Petra i Pavla, te Otkrivenjem sv. Ivana.

Tako sv. Petar odvraća kršćane od onih, koji govore kao da sudnji dan uopće ne će doći (2. Pet. 3, 1—14) te ih opominje na sveti i besprikoran život. Sv. Pavao bavi se u svoje dvije poslanice na Solunjane s osobom antikristovom i odvraća ih od pogrešnog shvaćanja kao da dolazak Gospodnji neposredno predstoji.

Najpotpuniju i najtočniju sliku konca svijeta daje sv. Ivan (oko 96. pr. Kr.) u Otkrivenju (gl. 11—12). Ali dakako ni u sv. Ivanu kao što ni u drugim spisima nema nigdje točne oznake o koncu svijeta i dolasku Kristovu.

Istaknuvši, da sv. Pismo ne iznosi točnog vremena svršetka svijeta, navest ćemo ipak još nekoja mjesta sv. Pisma i to u svrhu, da nam slika konca svijeta bude što jasnija. Time u vezi treba da spomenemo mjesta, gdje se govori o predznacima Kristova dolaska. O tim predznacima govore sv. Evanđelisti i sv. Pavao.

Ti predznaci mogu se podijeliti u 4 vrste.

Prvi se predznaci odnose na propovijedanje evanđelja po cijelom svijetu. (Mat. 24, 4; Matr. 13, 10) Bez dvojbe prije sudnjeg dana imade se evanđelje uspropovijedati po čitavom svijetu. No posve nam ostaje nepoznato, ponajprije koliko je za to potrebno vremena, a zatim, koliko će vrijeme potrajati iza toga propovijedanja pa do samog konca. Iz samog sv. Pisma se naime nikako ne vidi, da li će konac doći posredno, dakle iza duljeg vremena ili neposredno, dakle odmah iza uspropovijedanog evanđelja. To ostaje tajna Božja.

Drugi znak je obraćenje »punine naroda«, i u vezi s time obraćenje židovskog naroda prema riječima sv. Pavla: »Jer ne ću, braćo, zatajiti tajne ove, da ne budete u sebi mudri, da se dogodilo dijelom otvrdnuće u Izraelu, dok ne uniđe punina naroda.« (Rim. 11, 25 i dalje; Gledaj Iz. 27, 9; 59, 20; 11, 11; Ps. 2 i 44; Mat. 22, 43; 1. Kor. 12, 13). Kad će se dogoditi obraćenje ove »punine« ne znamo i da li će tada odmah biti svršetak svijeta; ne znamo. Jedno je i drugo opet isključivo Božja tajna.

Treći znak prije Kristova dolaska jest veliki otpad i djelovanje Antikristovo. (Mat. 24, 3—13; Mark. 18, 8; 2 Sol.; Jak. 5, 1 sl.; 1. Iv., Otkrivenje). Otpadi se događaju trajno, uvijek. Kad će se otpad dogoditi u punoj mjeri i kad će Antikrist razviti svoju veliku djelatnost, opet ostaje tajna. Označiti ta vremena može samo Bog.

Četvrti je znak golema nevolja na svijetu, prirodne pojave i veliki požar svijeta. Ovi će znakovi u najvećem dijelu doći neposredno pred Kristovim dolaskom a dijelom će se zbivati u isto vrijeme. (Mat. 24, 6—10, 29; Mark. 13, 7—13; Lk. 21, 9—18.) Kad će nastupiti ova katastrofa svijeta, opet je tajna Božja. Sva dosadašnja proračunavanja pokazalo se, kako smo vidjeli, posve lažnima.

Uzmemo li dakle pred oči cjelokupni izvještaj sv. Pisma o drugom Kristovu dolasku, onda treba reći, da nam je vrijeme toga dolaska posve nepoznato. Bit će predznakova Kristova dolaska, ali

kad će doći, ne znamo, kao što ne znamo ni vremenskog razmaka između tih znakova i svršetka. »O samom ovom času nitko ne zna, ni anđeli nebeski, nego samo Otac moj,« kaže Krist. (Mat. 24, 36.) Krist je kraj toga rekao: »Nebo će i zemlja proći, ali moje riječi ne će proći.« (Mat. 24, 35.) Ako je dakle Gospodinova riječ čvrsta i stalna, onda su bili, jesu i bit će lažni svi pokušaji zvali se oni adventizam ili kako drukčije, koji bi htjeli zavarati svijet govoreći o nekom skorom Kristovu dolasku.

b) hiliazam ili nauka o tisućgodišnjem kraljevstvu.

S naukom o skorom Kristovu dolasku povezana je nauka o tisućgodišnjem Kristovu kraljevanju na zemlji. Adventisti vjeruju, da će Krist doskora doći i za pravednike osnovati tisućgodišnje kraljevstvo. Iza 1000 godina slijedit će drugi dolazak, zadnji boj sa zlima, uništenje zlih i ulazak pravednika u nebo.

Ova je bludnja veoma stara u kršćanstvu. — Oslanja se na 20. glavu Apokalipse. Tamo gleda sv. apostol Ivan u viđenju jednog anđela, koji sotonu na tisuću godina zatvara u ponor. On gleda, kako će duše svetih mučenika i ispovjednika živjeti i s Kristom tisuću godina vladati. To je prvo uskrsnuće.

Nakon tisuću godina bit će sotona pušten iz zatvora. Doći će do posljednje borbe. Vatra s neba proždire zle. Đavao će biti bačen u sumpornu jamu i ondje vječno mučen.

Adventisti uzimlju ovo mjesto doslovno, a ne pomišljaju na to, da se proročke knjige moraju drukčije tumačiti nego povjesne. Istom na koncu

svijeta razumjet će ljudi potpuno tajnoviti smisao Apokalipse.

Sv. Augustin, koji je neko doba i sam pristajao uz hiliazam, žestoko ga je pobijao. Nakon mnogog istraživanja i molenja došao je do toga, da se apokalipsa ne smije uzeti u materijalnom nego u duhovnom smislu. Tisuću godina, u kojima je vlast sotone svezana, znači cijelo kršćansko doba. Broj »tisuću« stoji za jedan neodređeni vremenski odsjek, kao što to često nalazimo u sv. Pismu. Krist je svojom smrću svladao vlast sotone. U isporedbi dakle s poganstvom, kad je moć vražja bila golema, može se smatrati, da je za čitave Kristove ere vlast sotone svezana. To je kraljevstvo Kristovog mira na zemlji, kraljevstvo Njegove Crkve.

Prvo uskrsnuće o kome govori sv. Ivan, nije tjelesno uskrsnuće, nego uzimanje, primanje duša pravednika u nebo, gdje će oni s Kristom za čitave kršćanske ere sve do Kristovog ponovnog dolaska na koncu svijeta vladati i biti blaženi. Tada počinje drugo uskrsnuće. Sve će duše biti združene sa svojim tjelesima. Za bezbožnike slijedi druga smrt. I dušom i tijelom bit će za uvijek odbačeni od Boga. Nad pravednicima imala je vlast samo prva smrt, u koliko su naime podložni bili općenitom zakonu smrti. Druga smrt, vječno prokletstvo, nema na njima dijela. Prije nego li dođe sud nad bezbožnike, na koncu tisućgodišnog kraljevstva Kristova mira na zemlji, dakle na koncu kršćanske ere, pripustit će Bog, da sotona ponovljenom snagom vodi borbu protiv Krista i Njegove Crkve. Crkva pobjeđuje. Zlo biva nadvladano. Tada slijedi sud svijeta i za zle druga smrt, osuda kako je opisuje Ivan u 14. retku 20. glave svoga Otkrivenja. S propašću materijalnog svijeta svrša-

va silni i strašni dan suda. To je evo nauka sv. Augustina.

Adventističko mišljenje ,da će samo pravednici uskrsnuti i s Kristom vladati 1000 godina, a onda istom da će biti probuđeni bezbožnici, stoji u protimbi s Kristovim riječima. Spasitelj pozna samo jedno istovremeno uskrsnuće dobrih i zlih, jer kaže: »Ide čas, u koji će svi, koji su u grobovima, čuti glas Sina Božjega. I izići će, koji su činili dobro, na uskrsnuće života, a koji su činili zlo, na uskrsnuće suda« (Iv. 5, 28- 29).

Jednako govori Spasitelj o danu žetve, do kojega će kukolj i pšenica zajedno rasti na polju. Na dan žetve skupit će se kukolj za vatru, a pšenica spremiti u žitnicu.

Sve su ove Kristove riječi nespojene s time, da će biti vremenski dvostruko uskrsnuće, najprije dobrih, a onda zlih, a među njima tisućgodišnje kraljevstvo.

Jasno je dakle, da se Ivanovo Otkrivenje ne smije uzeti u materijalnom smislu nego kao proročko mjesto u duhovnom smislu, kako to uči sv. Augustin.

c) *Adventisti i naravna besmrtnost duše.*

S posljednjim čovječjim stvarima u nužnoj je vezi i pitanje o čovječjoj duši. Adventisti su zapali u bludnju o stanju duše iza smrti upravo za to, jer krivo poimaju samu narav duše. Oni naime, kako vidjesmo uče, da duša nije po svojoj naravi besmrtna nego je besmrtnost tek dar i nagrada dobrih duša.

Međutim naravna besmrtnost duše, koju niječe adventizam, jest zahtjev i razuma i sv. Pisma.

Duša spoznaje netjelesne stvari: istinu o kreposti, Bogu, dobroti, ljubavi i t. d. dakle posve duševne istine. Budući pak, da učinak nikad nije savršeniji od uzroka, mora i duša biti netjelesna. Stoga ju i sv. Pismo naziva duhom u opreci s onim, što je tjelesno.

Bit je onog, što je tjelesno, da se sastoji iz djelova. Bit je onog, što je duševno, da je jednostavno. Samo ono, što je sastavljeno iz dijelova, samo tjelesno može da se raspadne. Duševno se ne može raspasti, ne može biti razoreno, ne može se po sebi uništiti. Duševno je po svojoj naravi neumrlo. Zato i kaže sv. Pismo: »Prah se vraća u zemlju, od koje je postao, a duh se vraća k Bogu, koji ga je dao« (Crkv. 12, 7).

d) *Adventisti i pakao.*

Po nauci adventista bivaju duše bezbožnika na koncu svijeta uništene. Vječnog pakla prema tome nema.

Međutim nedvojbena je istina, da sv. Pismo Staroga i Novoga Zavjeta jasno uči, da postoje vječno paklene muke.

Kod proroka Danijela čitamo: »Mnoštvo onih, koji u prahu spavaju, probudit će se, neki na vječni život, a neki na sramotu, da je uvijek gledaju (Dan. 12 2).

Prorok Jeremija kliče: »Vatru si zapalio, uvijek će gorjeti« (17, 4).

Sv. Ivan Krstitelj spominje: »On (Krist) imade vijaču u svojoj ruci, pa će očistiti gumno svoje i skupit će pšenicu u žitnicu svoju, a pljevu će spaliti ognjem vječnim« (Lk. 317).

Kod sv. Marka govori Krist triput za redom o neugasivoj vatri i crvu, koji ne umire. Na pr. »Iako te oko tvoje sablažnjava, iskopaj ga; bolje

ti je s jednim okom ući u kraljevstvo Božje, nego li da imaš dva oka i da te bace u pakao, gdje crv njihov ne umire i oganj se na gasi« (Lk. 9. 47, 48).

Kod Mateja (25, 41) govori Krist o vječnoj vatri: »Idite od mene, prokleti, u oganj vječni, koji je pripravljen đavlu i anđelima njegovima«.

Postoji dakle po Kristovoj nauci za bezbožnike teška kazna od koje nema oslobođenja kroz sve vijekove. Nesumnjivo dakle postoji pakao.

e) *Postoji čistilište.*

Dakako, da po adventističkoj nauci nema ni čistilišta. Time se adventizam opet opire katoličkoj nauci.

Čovječja naime sudbina po kat. nauci iza smrti može biti trostruka. Ako je duša posve slobodna od svake krivnje i kazne, ide ravno u nebo, da kao posve čisto biće gleda Boga licem u lice. Ako čovjek umire u neprijateljstvu Božjem, to jest, ako je u životu učinio teški grijeh, a nije se s Bogom izmirio, tada njegova duša ne gleda Boga, nego je od njega, izvora svake sreće, mira i blaženstva, odijeljena. Ona je zabačena u vječnim mukama u paklu. Ako pak čovjek — a čini se, da takvih ljudi imade najviše — u času smrti nema na svojoj duši teškog grijeha, ali imade ili laki grijeh ili još nije učinio dovoljne pokore za grijehe, onda on ne može odmah ući u nebo, jer još nije posve čist, ali nije vrijedan ni paklenih muka, jer je u milosti, jer ljubi Boga i prijatelj je Božji. Već sam razum zahtijeva, da za takve ljude mora na drugome svijetu postojati mjesto, gdje će trpnjom svojom očistiti ono, što je na njima nečista i griješna, da onda čisti uzmognu zagledati lice Božje. To je evo kršćanska nauka o čistilištu.

Za tu nauku ne govori samo naš razum nego ju jasno uči i sv. Pismo i predaja prvih kršćanskih vijekova.

Već u 2. knjizi Makabeja čitamo, da je Juda Makabej poslao u Jeruzalem 12.000 drahma srebra, da se prinese pomirna žrtva za vojnike, koji su pali u ratu, a ogriješili se prisvojenjem tuđih stvari. A učinio je to, »jer je — kako se doslovce ondje kaže — sveta i spasonosna misao moliti za pokojnike, da se oslobode grijeha svojih« (2. Mak. 12, 40—64). Jest dakle mjesto, u kojem duše trpe, a odakle se mogu osloboditi uopće, a napose našim molitvama.

Sam Krist Gospodin zasvjedočuje tu nauku govoreći:

»I ako tko kaže riječ na Sina čovječjega, oprostit će mu se; ali tko reče na Duha Svetoga, ne će mu se oprostiti ni na ovom ni na budućem svijetu« (Mt. 12, 32).

Ima dakle grijeha, koji se na drugom svijetu opraštaju ili drugim riječima, ima čistilište. Drugom opet zgodom govori Krist o zatvoru, u koji će pasti onaj, koji se za života nije htio izmiriti sa svojim protivnikom. O tom zatvoru kaže Krist: »Zaista ti kažem: Ne ćeš izići odanle, dok ne platiš posljednje pare«. Ima dakle mjesto, gdje čovjek plaća dugovinu, gdje trpi, ali konačno ipak izlazi na slobodu. To je čistilište.

O tom nam svjedoči i staro kršćanstvo.

Već Tertulijan u 2. vijeku izvještuje, da je među kršćanima čvrsti običaj prinositi za pokojnike žrtve. On kaže, da žena moli za svoga muža, prosi okrepu, i na smrtni dan žrtvuje za mir njegove duše.

*

Iznijeli smo evo adventističku nauku i osvijetlili je u svijetlu Kristova evanđelja te naučanja i života najstarijega kršćanstva. Vidjeli smo velike zablude adventizma. Te su zablude tolike, da adventizmu od pravog kršćanstva ostaje veoma malo. Adventisti priznavaju doduše Kristovo božanstvo, ali su inače iskrivili tako reći sve ostalo, što je Krist naučavao i zapovijedio vjerovati. Posve je stoga jasno, da svaki onaj, koji pristupa k adventistima, nanosi Kristu najveću nepravdu i sramotu. Krist je osnovao svoju Crkvu, dao joj nepogrešivo učiteljstvo na čelu sa sv. Ocem papom. To nas učiteljstvo neprevarljivo uči o svim pitanjima našega života, naročito o onome, što će biti iza smrti. Ta crkva od početka svoga imade toliko svjedočanstva, da je od Boga. Ona je posvetila tolike ljude, stvorila tako velika djela kulture, ljubavi i samilosti, nju je Bog proslavio tolikim čudesnim događajima. Ostaviti tu Crkvu te otići k adventistima, k zajednici, koju su osnovali ljudi, k zajednici, koja se je u svome naučavanju već tako teško prevarila i koja samovoljno naučava, što joj se svidi, znači udarati Krista u lice, a sebi spremati teški sud Božji. Nikad se ne smiju zaboraviti riječi sv. Augustina: »Ne će imati Boga za oca, koji odbija Crkvu, da mu bude majkom«.

